

Kuntoutussäätiö

Järjestöarvioinnin
osaamiskeskus

Kapasiteetti käyttöön – nuorten neuropsykiatrisen valmennus arjen toimintaympäristöissä - hankkeen tuloksellisuuden arviointiraportti

Ruuth, Mari ja Vilhunen, Tuuli

14.6.2022

Tietoa meistä

Kuntoutussäätiö on kuntoutuksen suunnannäyttjä ja visiomme on olla vetovoimaisin kuntoutuksen kehittämisympäristö. Osaamisalueemme ovat työkyky, toimintakyky ja sosiaalinen osallisuus.

Toiminnassamme yhdistämme asiakaskokemuksen korkeatasoiseen monitieteiseen tutkimukseen, uudistamme kuntoutusmalleja ja kuntoutusjärjestelmää sekä innostamme kehittämiseen mukaan asiantuntijoita, päättäjiä, yrityksiä, järjestöjä ja asiakkaita.

Arvomme ja lupauksemme

Avoimuus

Toimimme avoimesti ja tutkittuun tietoon perustuen siten, että työmme tuloksia voidaan hyödyntää kuntoutusalalla mahdollisimman laajasti. Jaamme tietoa, osaamista ja tuloksia.

Yhdessä tekeminen – yhdessä onnistuminen

Haemme aina parhaan asiantuntemuksen toimintoihimme. Mahdollistamme päättäjien, palvelutuottajien, kehittäjien ja asiakkaiden vuorovaikutuksen. Toimimme ja vaikutamme yhdessä.

Yhdenvertaisuus

Toimimme kehittämisympäristössämme yhdenvertaisemman kuntoutuksen aikaansaamiseksi eri väestöryhmille.

Kuntoutussaatio.fi
Pakarituvantie 5
00410 Helsinki

Sisällysluettelo

1 Arvioinnin kohde ja tavoitteet	3
2 Arviointiasetus sekä arvioinnissa hyödynnetyt menetelmät ja aineistot	4
3 Arvioinnin tulokset	5
3.1 Valmennuksiin osallistuneiden nuorten arviot omasta toimintakyvystään sekä työ- tai opiskelukyvystään.....	5
3.1.1 Taustatietoja nuorista ja heidän odotuksistaan valmennuksille.....	5
3.1.2 Hyvinvointi	8
3.1.3 Osallisuus	15
3.1.4 Mieli.....	20
3.1.5 Arki.....	23
3.1.6 Taidot.....	25
3.1.7 Työ ja tulevaisuus.....	32
3.2 Hankkeen kanssa verkostoyhteistyössä toimivien ammattilaisten näkemykset valmennusten tuloksellisuudesta	36
3.2.1 Taustatietoja kyselyyn vastanneista ammattilaisista	36
3.2.2 Ammattilaisten arviot nuorten hyötymisestä hankkeen valmennuksiin osallistumisestaan	38
4 Johtopäätökset	43
4.1 Hyvinvointi.....	44
4.2 Osallisuus.....	45
4.3 Mieli.....	46
4.4 Arki	46
4.5 Taidot.....	47
4.6 Työ ja tulevaisuus.....	48
5 Yhteenveto ja kehittämissuosituksset	49
Lähteet	51

1 Arvioinnin kohde ja tavoitteet

Kapasiteetti käyttöön – nuorten neuropsykiatrinen valmennus arjen toimintaympäristöissä – hankkeessa tarjottiin ratkaisukeskeistä neuropsykiatrista valmennusta (myöh. nepsy-valmennus) lisälnessä ja sen lähikunnissa asuville 15–29-vuotiaille nuorille. Hankkeen toteutti lisälmen Nuorison Tuki ry. Rahoittajia olivat Euroopan sosiaalirahasto (ESR), lisälmen kaupunki ja OLVI-säätiö.

Hankkeen tavoitteena oli ratkaisukeskeisen nepsy-valmennuksen avulla parantaa kokonaisvaltaisesti asiakkaiden elämänhallintaa ja -laatua. Valmennus auttoi nuorta tunnistamaan omat vahvuutensa ja voimavaransa sekä löytämään uusia toimintatapoja ja ajattelumalleja etenkin arjen sujumisen haasteisiin. Hankkeessa vahvistettiin nuoren itsenäistä pärjäämistä eri toimintaympäristöissä ja tuettiin nuorta kiinnittymään tarpeen mukaisesti palveluihin, koulutukseen tai työelämään. Hanke lisäsi myös tietoisuutta neuropsykiatrisista erityispiirteistä nuorten kanssa toimivien verkostojen ja ammattilaisten keskuudessa sekä antoi tietoa nuorten läheisille. Alle on koottu hankkeen konkreettiset tavoitteet:

1. Nuori oppii tunnistamaan omat erityispiirteensä ja kykenee sopeutumaan erityispiirteiden eri toimintaympäristöihin.
2. Nuoren oman elämänlaadun koheneminen arjenhallinnan vahvistuessa.
3. Auttaa nuoria kiinnittymään joko muihin palveluihin, työelämään tai koulutukseen.
4. Tukea opintojen jatkumista oikea-aikaisella interventiolla valmennuksen keinoin.
5. Lisätä tietoisuutta neuropsykiatrisista haasteista nuorten kanssa toimivien verkostojen ja ammattilaisten keskuudessa.
6. Lisätä tietoisuutta neuropsykiatrisista haasteista nuorten läheisille ja mahdollistaa verstaistuki.
7. Luoda hankkeessa toteutetusta yksilövalmennusta kirjallinen tuotos, jonka pohjalta muut toimijat voivat toteuttaa vastaavan valmennusprosessin.

Kapasiteetti käyttöön -hanke toteutettiin ajalla 11/2019–7/2022. Viimeisen puolen vuoden aikana hankkeessa tarjottua valmennusta muokattiin tiiviimmäksi malliksi ja pilotoitiin ryhmämuotoinen valmennus.

Kuntoutussäätiö toteutti hankkeen tuloksellisuuden arvioinnin ajalla 12/2021–6/2022. Arvioinnissa selvitettiin, miten viiden kuukauden mittainen valmennusjakso vaikuttaa asiakkaiden toimintakykyyn sekä vertailtiin yksilö- ja ryhmämuotoisten valmennusten tuloksellisuutta. Arvioinnissa tehtiin nuorille alku- ja loppumittaukset (alkutilanteen arviointi ennen valmennusjaksojen alkua ja lopputilanteen arviointi valmennuksen lopussa). Lisäksi tiedusteltiin hankkeen kanssa verkostoyhteistyössä toimivien ammattilaisten näkemyksiä

hankkeen toteuttaman neuropsykiatrisen yksilö- tai ryhmävalmennuksen vaikutuksista heidän asiakkaanaan olevan nuoren/nuorten toimintakykyyn.

2 Arviointiasetelma sekä arvioinnissa hyödynnetyt menetelmät ja aineistot

Kapasiteetti käyttöön -hankkeen tuloksellisuuden arvioinnissa hyödynnettiin soveltuvin osin Työterveyslaitoksen kehittämää Kykyviisari-mittaria. Mittarissa on yhteensä yhdeksän osiota. Kykyviisarista otettiin tuloksellisuuden arviointiin mukaan alla olevat seitsemän osiota, muttei niistäkään välttämättä kaikkia kysymyksiä. Kykyviisarissa fyysistä toimintakykyä tarkastellaan Keho-osiossa, mutta tässä arvioinnissa yksi fyysistä kuntoa koskeva kysymys päätettiin sisällyttää Hyvinvointi-osioon.

1. Taustatiedot (vastaajakoodi, sukupuoli ja ikä)
2. Hyvinvointi (elämään tyytyväisyys, yleinen toimintakyky (ml. fyysinen kunto), koettu työkyky ja terveys ja suhde työelämään)
3. Osallisuus (sosiaalinen toimintakyky ja sosiaalinen kanssakäyminen)
4. Mieli (psykkinen toimintakyky)
5. Arki (arjesta selviytyminen ja itsestä huolehtiminen)
6. Taidot (kognitiivinen toimintakyky, osaaminen ja suhtautuminen tulevaisuuteen)
7. Työ ja tulevaisuus (työllisyystilanne, työllistymisusko, muutostoiveet)

Mukaan otettiin myös muutamia lisäkysymyksiä, joilla kerättiin sekä määrällistä että laadullista arviointitietoa. Nuorten loppukyselyissä ja -haastatteluissa esitettiin mahdollisimman paljon samoja kysymyksiä kuin tehdyissä alkutilanteiden aineistonkeruussa, jotta saatiin seuranta- ja arviointitietoa.

Hankkeen tuloksellisuuden arvioinnissa kerättiin alku- ja loppumittauksilla seuranta- ja arviointitietoa yksilö- ja ryhmämuotoisiin valmennuksiin osallistuneilta nuorilta. Lisäksi tiedusteltiin hankkeen kanssa verkostoyhteistyössä toimivien ammattilaisten näkemyksiä tapahtuneesta muutoksesta.

Tässä arviointiraportissa saatuja tuloksia tarkastellaan ryhmätasolla. Kerätyn arviointitiedon haluttiin olevan mahdollisimman luotettavaa, joten tarkasteltaviin aineistoihin (yksilömuotoinen valmennus; ryhmämuotoinen valmennus) jätettiin mukaan vain ne nuoret, joilta oli saatu tiedot sekä alku- että loppumittauksessa. Esimerkiksi ryhmämuotoisen valmennuksen osalta tämä tarkoitti sitä, että aineiston kokonaismääräksi tuli 23 (7 alkumittaukseen osallistunutta nuorta jäi pois aineistosta, koska heiltä ei ollut saatu lopputilanteen tietoja; loppumittaukseen osallistui taas 2 nuorta, joilta ei ollut saatu alkumittauksen tietoja). Alla on tietoa

kerätystä aineistosta ja tarvittaessa vielä erikseen analyysiin mukaan tulleen aineiston suuruudesta:

- Yksilömuotoiseen valmennukseen osallistuvien alkuhaastattelut (13.1.–8.2.2022; N = 11; tarkasteltavan aineiston lopullinen koko: N = 10)
- Ryhmämuotoiseen valmennukseen (jaksot I–II) osallistuvien nuorten alkukysely/-haastattelut (18.1.–13.4.2022; N = 30; tarkasteltavan aineiston lopullinen koko: N = 23)
- Ryhmämuotoiseen valmennukseen (jaksot I–II) osallistuneiden nuorten loppukysely/-haastattelut (1.3.–20.5.2022; N = 25; tarkasteltavan aineiston lopullinen koko: N = 23)
- Yksilömuotoiseen valmennukseen osallistuneiden nuorten loppuhaastattelut (16.–27.5.2022; N = 10)
- Kysely hankkeen kanssa verkostoyhteistyössä toimiville ammattilaisille (9.–20.5.2022; N = 10)

3 Arvioinnin tulokset

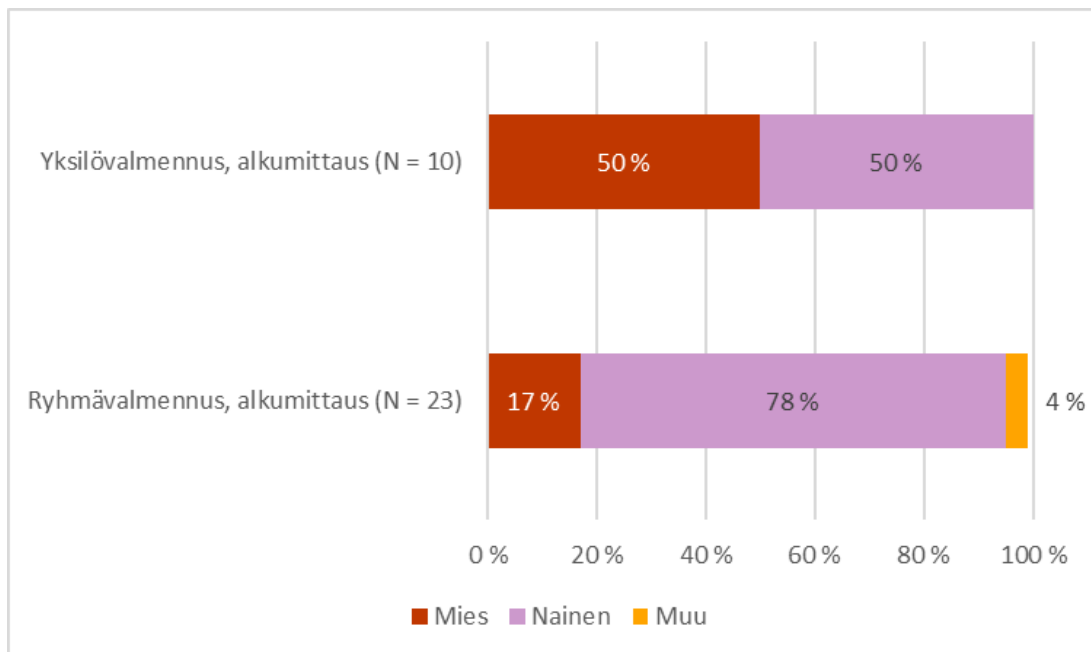
Luvussa 3 esitetään koottujen määrällisten aineistojen osalta aineistoon perustuvia jakaumatietoja ja keskilukuja. Joissakin kysymyksissä tehdään raportointia myös kysymyksikohtaisesti (keskiarvosummamuuttuja kaikista kysymyksen väittämistä). Laadullisen aineiston (avovastaukset) analysoinnissa hyödynnettiin sisällönanalyysia. Raporttiin on liitetty myös joitakin suoria lainauksia saaduista vastauksista sekä nuorten että hankkeen kanssa verkostoyhteistyössä toimivien ammattilaisten osalta.

3.1 Valmennuksiin osallistuneiden nuorten arviot omasta toimintakyvystään sekä työ- tai opiskelukyvystään

3.1.1 Taustatietoja nuorista ja heidän odotuksistaan valmennuksille

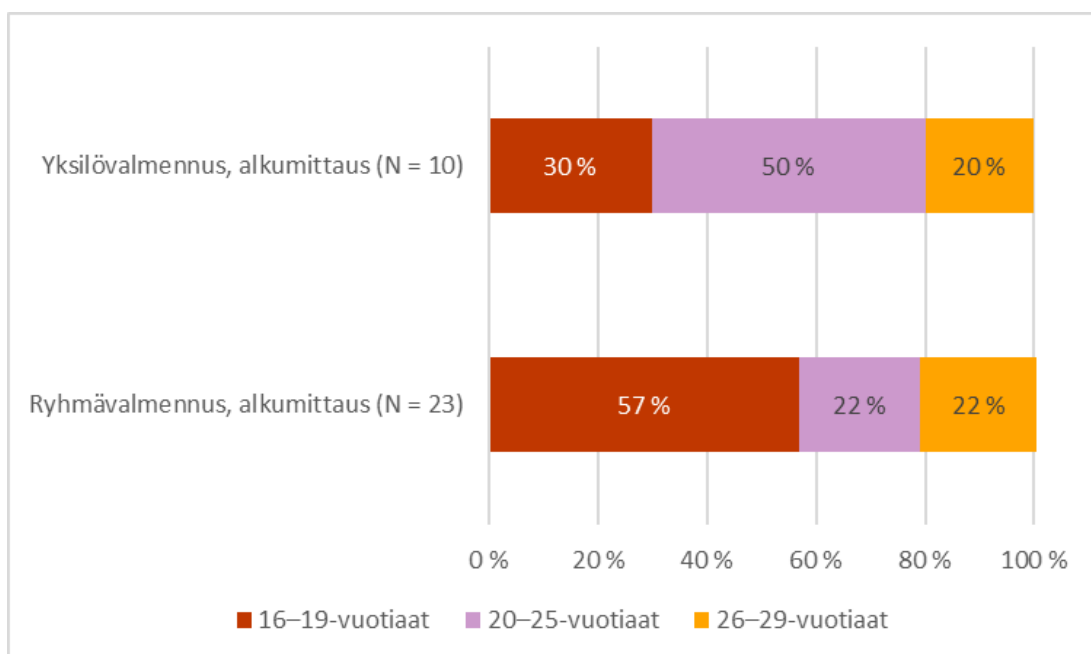
Kyselylomakkeen taustatietoihin sisältyivät **sukupuoli** ja ikä (kuvat 1–2). Lisäksi luvussa 3.1.1 esitellään keskeisimpiä tuloksia nuorten Kapasiteetti käyttöön -hankkeen valmennuksia koskevista odotuksista sekä nuorten arviot siitä, mille elämänsä osa-alueille he toivoisivat muutosta. Nuorilla oli mahdollisuus kertoa valmennusta koskevista odotuksistaan omin sanoin (avovastaus) alkumittauksen yhteydessä. Elämän eri osa-alueita koskevista muutostoiveista tiedusteltiin alkumittauksen yhteydessä myös valmiiden vastausvaihtoehtojen avulla (ks. taulukko 1).

Kuvasta 1 ilmenee, että yksilövalmennusta koskevaa arviointiaineistoa saatiin yhtä paljon sekä naisilta että miehiltä. Ryhmävalmennuksen kohdalla puolestaan enemmistö (78 %) vastauksensa antaneista oli naisia.

Kuva 1. Nuorten sukupuolet

Yksilövalmennusta koskevassa arviointiaineistossa enemmistö (50 %) nuorista oli **ialtään** 20–25-vuotiaita. Ryhmävalmennuksen aineistossa oli taas eniten (57 %) 16–19-vuotiaita.

Kuva 2. Nuorten iät

Nuorilla oli alkumittauksessa mahdollisuus kertoa vapaamuotoisesti Kapasiteetti käyttöön -hankkeen **valmennusta koskevista odotuksistaan**. Yksilövalmennukseen osallistuvien

nuorten (N = 8) odotukset liittyivät esimerkiksi arjenhallintaan, sosiaalisiin suhteisiin, opiskeluun sekä työnhakuun. Alla on aluksi mainittu yksityiskohtaisemmat ja lopuksi yleisemmät tai kokonaisvaltaisemmat odotukset. Mukana on myös muutama suora lainaus saaduista vastauksista.

- Arjenhallinta (rutiinien muodostaminen, unirytm, kotitöiden tekeminen ja siisteys, raha-asiat, laskujen maksu, siivoaminen; *”Toivon, että auttaa arjen haasteissa.”*)
- Sosiaaliset suhteet (ihmissuhteet, tunneasiat, rohkeutta uusiin tilanteisiin ja uusiin ihmisiin tutustumiseen, *”Apua sosiaalisten tilanteiden hoitoon.”*)
- Opiskelu (*”Saisi otettua vastaavassa elämäntilanteessa olevat ns. kiinni, eli mm. opinnoissa. Opiskeluun liittyvien taitojen edistyminen...”*)
- Työnhaku
- Selkeä suunta tulevaisuuteen
- Kokonaisvaltaista apua (esim. itsenäinen toimiminen, itsenäinen elämä; *”...Toivon apua, että tulisi hyvä olo...”*)
- Vaihtelua ja uusia asioita elämään

Ryhmävalmennukseen osallistuvien nuorten (N = 16) valmennusta koskevat odotukset koskivat alla mainittuja teemoja. Mukana oli useampia samoja odotuksia kuin yksilövalmennukseen osallistuvillakin nuorilla (arjenhallinta, sosiaaliset suhteet ja opiskelu).

- Arjenhallinta (päivärytmi; *”Saada arki hallintaan”*)
- Mielen hyvinvointi (rohkeutta olla oma itsensä (itseluottamus, epävarmuudet); oman stressin käsittely ja hallinta; keinoja vastoinikäymisistä selviämiseen)
- Sosiaaliset suhteet (muiden oman ikäisten seurassa oleminen; vertaistuen saaminen muilta äideiltä; *”Normaalia kanssakäymistä ihmisten kanssa, yhdessäoloa uusien ihmisten kanssa, joita ei ennalta tunne. Vertaisuus ei välttämättä niinkään pääasia...”*)
- Opiskelu (oppimismotivaation takaisin saaminen; keskittymisen parantuminen koulussa)
- Työelämä (apua töihin menoon; *”Että saisin itseluottamusta ja varmuutta päästä työelämään...”*)
- Voimavaroja
- Vinkkejä asioiden aloittamiseen
- Toimintaa ja sisältöä elämään
- Hyvä ja kiva tiimi

Nuorilta tiedusteltiin alkumittauksessa myös valmiiden vastausvaihtoehtojen avulla, mihin elämänsä osa-alueille muutosta toivottaisiin. Tarvittaessa oli mahdollisuus valita useampi annetuista vaihtoehdoista (ks. taulukko 1).

Taulukko 1. Elämän osa-alueet, joille nuoret toivovat muutosta (alkumittaus; kysymyksessä voi valita useamman vaihtoehdon)

Elämän osa-alueet (%)	Yksilövalmennus, alkumittaus (N = 10)	Ryhmävalmennus, alkumittaus (N = 22)
Työtilanteeseeni tai työllistymiseeni	30 %	14 %
Osaamiseeni tai ammattitaitooni	20 %	18 %
Taloudelliseen tilanteeseeni	30 %	50 %
Terveydentilaani	70 %	32 %
Nukkumiseeni tai vuorokausirytyksiini	60 %	59 %
Ruokavaliooni	50 %	41 %
Fyysiseen kuntooni	50 %	50 %
Arkeni hallintaan	70 %	46 %
Mielen hyvinvointiin	80 %	55 %
Ihmissuhteisiini	50 %	50 %
Harrastamiseeni tai osallistumiseeni	20 %	27 %
Päihteiden käyttöni tai muihin riippuvuuksiini	30 %	18 %
En osaa sanoa		5 %
En koe tarvetta muutokseen	10 %	

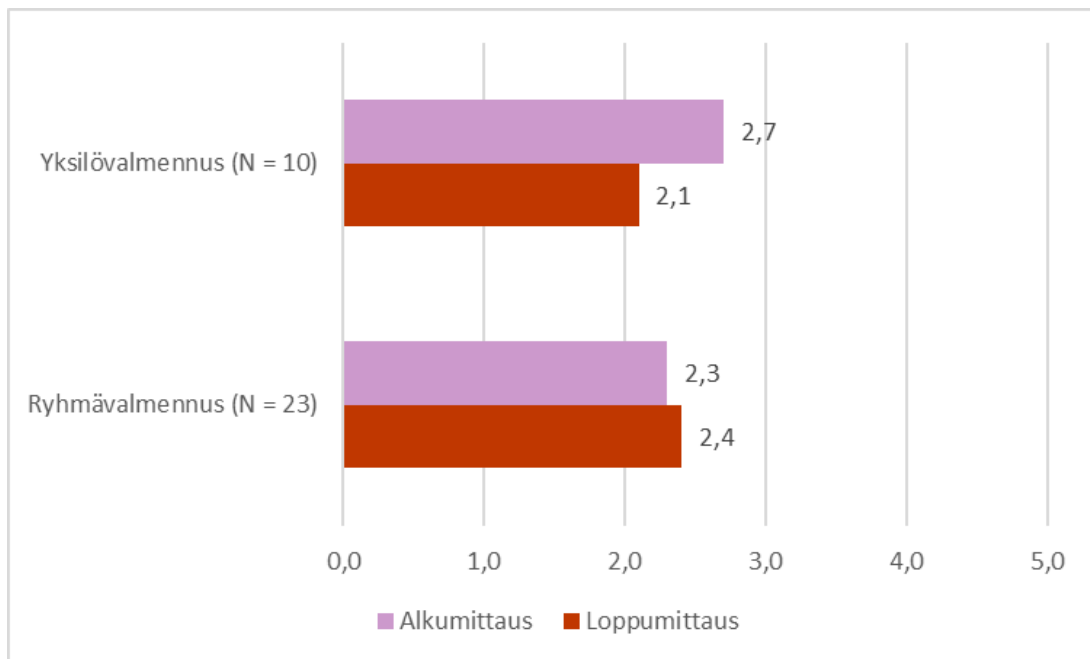
Taulukosta 1 havaitaan, että yksilövalmennukseen osallistuvat nuoret toivoivat muutosta erityisesti mielensä hyvinvointiin, terveydentilaansa ja arjenhallintaansa. Nuorista 70–80 % oli maininnut nämä elämän osa-alueet. Mielen hyvinvointia ja arjenhallintaa koskevista odotuksista kerrottiin myös aikaisemmin esitellyissä koonneissa nuorilta saaduista avovastauksista.

Muutostoiveet mielen hyvinvoinnin osalta korostuivat myös ryhmävalmennukseen osallistuvilla nuorilla. Heistä yli puolet (55 %) toivoi muutosta tälle elämän osa-alueelle. Eniten (59 %) toivottiin kuitenkin muutosta nukkumiseen tai vuorokausirytyksiini.

3.1.2 Hyvinvointi

Kykyviisarissa **hyvinvointi** tarkoittaa elämään tyytyväisyyttä, yleistä toimintakykyä, koettua työkykyä ja terveyttä sekä suhdetta työelämään. Aluksi valmennukseen osallistuvilla nuorilla oli esitetty kysymyksiä koskien yleistä hyvinvointia.

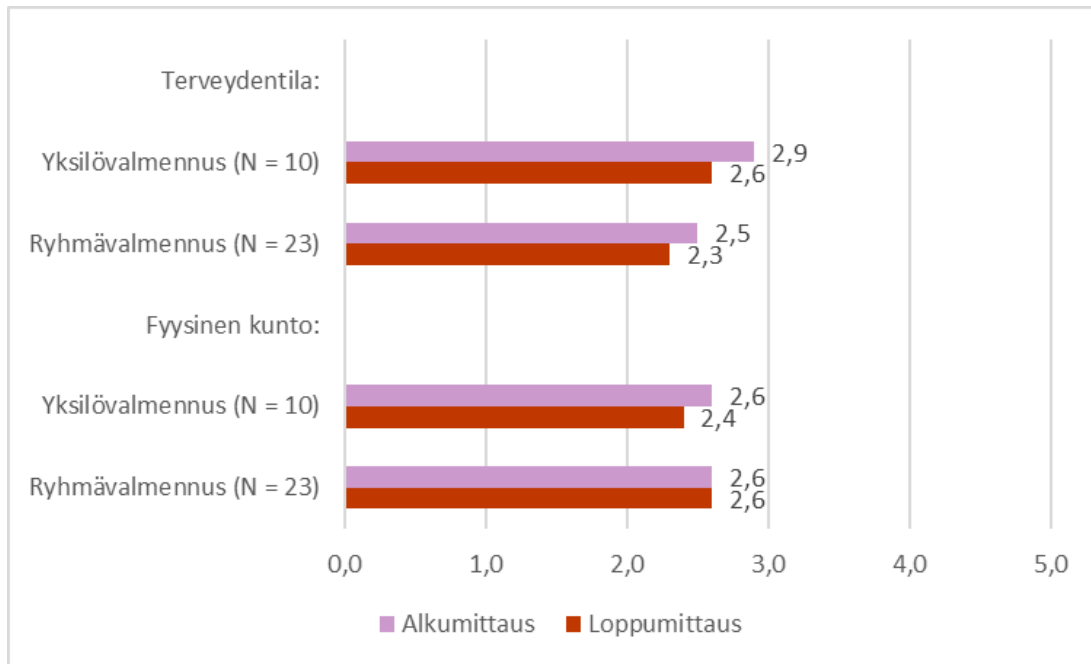
Kuvassa 3 esitellään nuorten arviot siitä, kuinka **tyytyväisiä** he ovat tällä hetkellä **elämäänsä** (1 = Erittäin tyytyväinen – 5 = Erittäin tyytymätön). Kuvasta 3 löytyvät sekä yksilö- että ryhmävalmennukseen osallistuneiden nuorten vastausten keskiarvot valmennuksen alku- ja loppuvaiheissa (alku- ja loppumittaukset).

Kuva 3. Nuorten tämänhetkinen tyytyväisyys omaan elämäänsä (Vaihtoehdot: 1 = Erittäin tyytyväinen, 2 = Melko tyytyväinen, 3 = En tyytyväinen, mutta en tyytymätönkään, 4 = Melko tyytymätön ja 5 = Erittäin tyytymätön)

Kuvasta 3 ilmenee, että yksilövalmennukseen osallistuvat nuoret (ka = 2,7) olivat alkumittaushetkellä jonkin verran tyytymättömpiä elämäänsä kuin ryhmävalmennukseen osallistuvat (ka = 2,3). Loppumittauksessa tilanne oli päinvastainen, mutta erot ryhmien kesken ovat pieniä. Loppumittauksessa kumpikin ryhmä kertoi olevansa melko tyytyväisiä omaan elämäänsä.

Nuorilta tiedusteltiin myös arvioita nykyisestä **terveydentilastaan ja fyysisestä kunnostaan** 5-portaisella asteikolla (1 = Hyvä – 5 = Huono; kuva 4). Kykyviisarissa fyysinen kunto sisältyy Keho-osioon. Tässä arviointitiedon keruussa yksi fyysistä kuntoa koskeva kysymys oli liitetty osaksi Hyvinvointi-osiota.

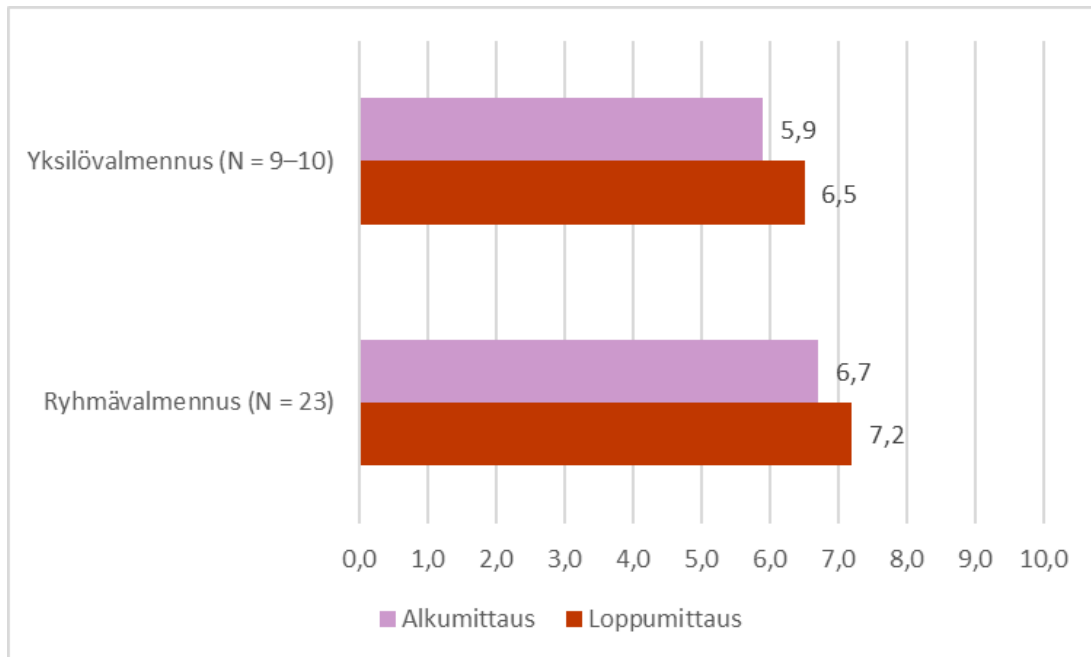

Kuva 4. Nuorten arviot nykyisestä terveydentilastaan ja fyysisestä kunnostaan (Vaihtoehdot: 1 = Hyvä, 2 = Melko hyvä, 3 = Keskitasoinen, 4 = Melko huono ja 5 = Huono)

Alkumittauksessa sekä yksilö- että ryhmävalmennukseen osallistuvat arvioivat terveydentilansa keskitasoiseksi. Kummassakin ryhmässä näkemykset terveydentilasta olivat jonkin verran myönteisempiä loppumittauksessa. Tällöin ryhmävalmennukseen osallistuneet pitivät terveydentilaansa melko hyvänä.

Yksilövalmennukseen osallistuneet kokivat fyysisen kuntonsa hieman paremmaksi loppumittauksessa. Ryhmävalmennuksen osalta arviot säilyivät ennallaan.

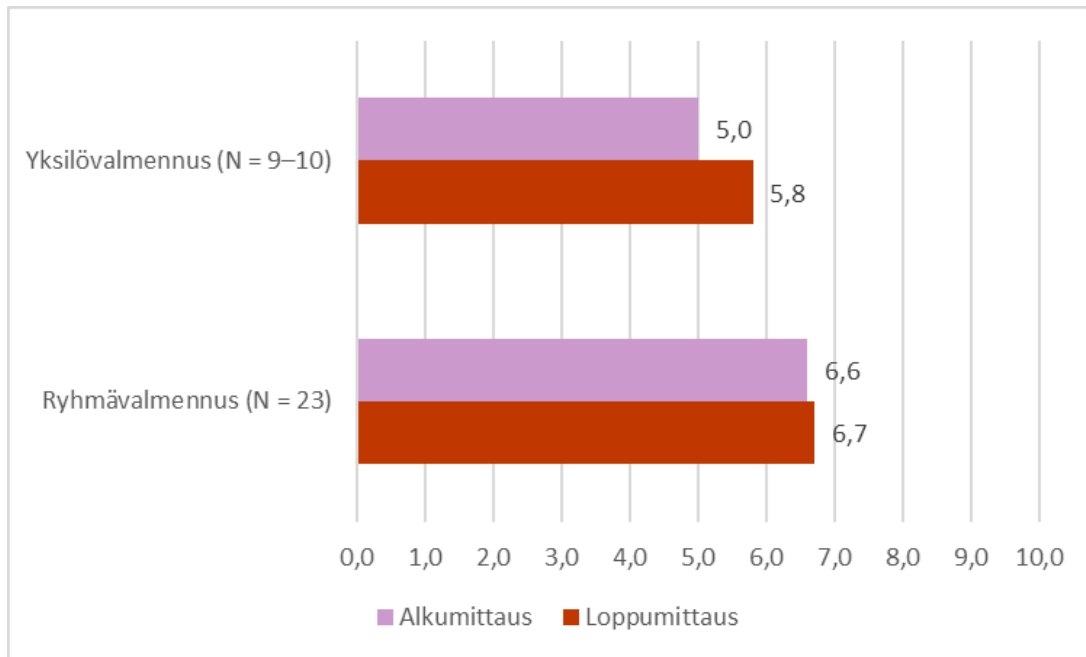
Kykyviisarin määritelmän mukaan **toimintakyky** viittaa yksilön kykyyn selviytyä jokapäiväisestä arjen haasteista ja tehtävistä. Se voidaan jakaa psyykkiseen, sosiaaliseen, kognitiiviseen ja fyysiseen toimintakykyyn. Toimintakykyä koskevia tuloksia tarkastellaan kuvassa 5.

Kuva 5. Nuorten arviot toimintakyvystään (Vaihtoehdot: 0 = Suoriudun erittäin huonosti – 10 = Suoriudun erittäin hyvin)

Yksilövalmennukseen osallistuneet nuoret kokivat toimintakykynsä heikommaksi kuin ryhmävalmennukseen osallistuneet kummallakin mittauskerralla. Molemmissa ryhmissä nuorten arviot omasta toimintakyvystään olivat parantuneet.

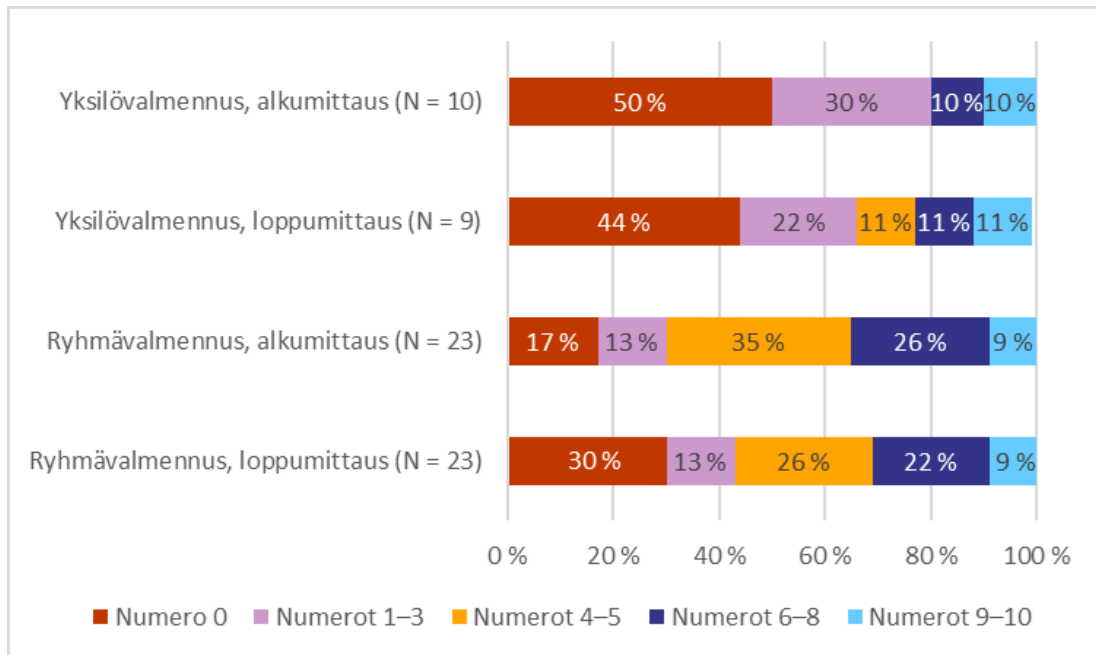
Työkyky (kuva 6) rakentuu puolestaan yksilön voimavarojen ja työn vaatimusten välisestä suhteesta. Yksilön voimavaroja ovat muun muassa toimintakyky, terveys, motivaatio ja osaaminen. Työkykyyn vaikuttavat myös yksilön toimintaympäristö ja lähiyhteisö. Tässä Kapasiteetti käyttöön -hankkeen tuloksellisuuden arvioinnissa päätettiin työkyvyn ohella tarkastella myös opiskelukykyä, koska hankkeen kohderyhmänä olivat 15–29-vuotiaat nuoret.

Kuva 6. Nuorten arviot työ- tai opiskelukyvyistään (Vaihtoehdot: 0 = En pysty lainkaan työhön/opiskeluun – 10 = Työkykyni/opiskelukykyyni on parhaimmillaan)

Myös työ- tai opiskelukyvyyn osalta yksilövalmennukseen osallistuneet nuoret antoivat heikompia arvioita verrattuna ryhmävalmennukseen osallistuneisiin. Huomiota kiinnittää kuitenkin se, että yksilövalmennukseen osallistuneet kokivat työ- tai opiskelukykynsä kohentuneen huomattavasti. Alkumittauksessa keskiarvoksi oli saatu 5,0 ja loppumittauksessa 5,8.

Nuorilta tiedusteltiin myös heidän **suhteestaan työelämään** tällä hetkellä. Heitä pyydettiin valitsemaan omaa tilannettaan parhaiten kuvaava numero 0–10 (0 = Työelämä tai työllistyminen ei ole minulle ajankohtaista; 1–3 = Minulla ei ole työtä. Minulla on vähäiset edellytykset siirtyä työelämään. Tarvitsen tukea työllistymiseen.; 4–5 = Minulla ei ole työtä. Minulla on kuitenkin edellytyksiä siirtyä työelämään. Saatan tarvita tukea työllistymiseen.; 6–8 = Minulla on työtä. Minulla on edellytyksiä osallistua työelämään. Saatan kuitenkin tarvita tukea työelämässä jatkamiseksi.; 9–10 = Minulla on työtä. Minulla on hyvät edellytykset jatkaa työelämässä.). Kysymys käsittää kolme ulottuvuutta: työtilanne, edellytykset työhön osallistumiseen ja tuen tarve.

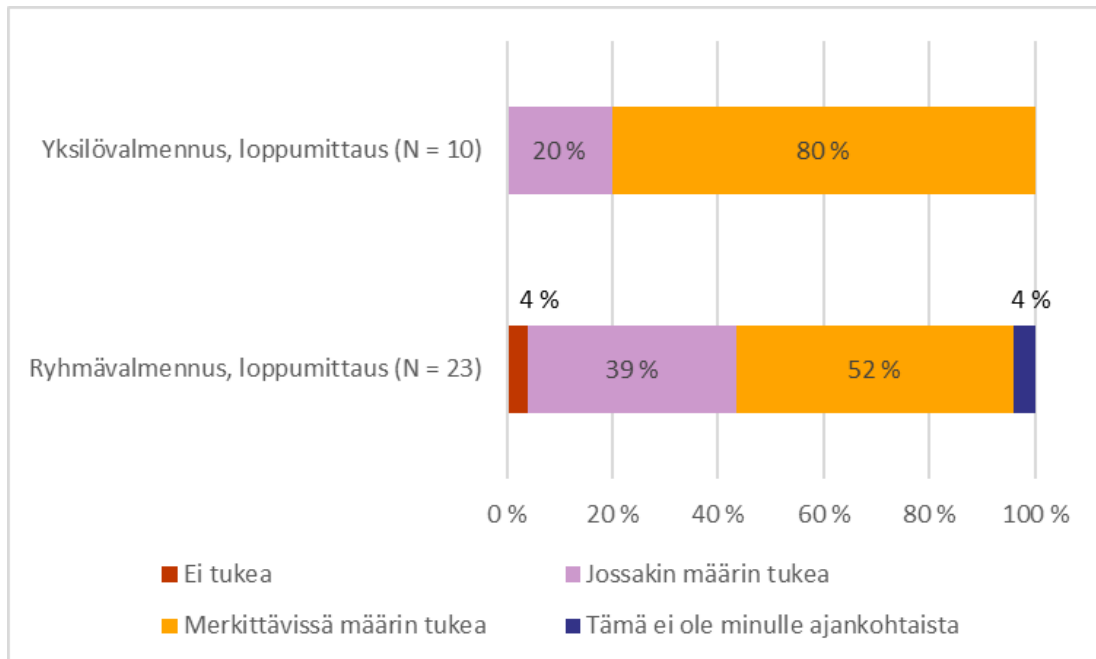

Kuva 7. Nuorten tämänhetkinen suhde työelämään (Vaihtoehdot: 0 = Työelämä tai työllistyminen ei ole minulle ajankohtaista – 9–10 = Minulla on työtä. Minulla on hyvät edellytykset jatkaa työelämässä.)

Yksilövalmennukseen osallistuneista enemmistö (alkumittauksessa 50 % ja loppumittauksessa 44 %) kertoi, ettei työelämä tai työllistyminen ole heille ajankohtaista. Loppumittauksessa reilu kymmenesosa (11 %) oli valinnut vaihtoehdon 4–5 (Minulla ei ole työtä. Minulla on kuitenkin edellytyksiä siirtyä työelämään. Saatan tarvita tukea työllistymiseen.).

Ryhmävalmennukseen osallistuneista nuorista taas 17 % totesi alkumittauksessa ja 30 % loppumittauksessa, ettei työelämä tai työllistyminen ole heille ajankohtaista. Tämän vastausvaihtoehdon valinneiden määrä oli lisääntynyt huomattavasti loppumittauksessa. Ryhmävalmennukseen osallistuneista noin kolmannes (31–35 %) kertoi olevansa työelämässä. Heistä suurin osa kertoi voivansa tarvita tukea työelämässä jatkaakseen.

Lopputilanteen aineistonkeruussa oli esitetty lisäksi kysymyksiä koskien sitä, miten nuori kokee saaneensa Kapasiteetti käyttöön -hankkeen valmennuksesta tukea esimerkiksi yleiselle hyvinvoinnilleen ja fyysiselle kunnolleen (vrt. Kykyviisarin Hyvinvointi-osio) tai osallistumiselleen ja sosiaalisille suhteilleen (Kykyviisarin Osallisuus-osio). Näissä kysymyksissä oli annettu valmiit vastausvaihtoehdot (1 = Ei tukea, 2 = Jossakin määrin tukea, 3 = Merkittävässä määrin tukea ja 4 = Tämä ei ole minulle ajankohtaista). Tulokset esitellään keskiarvoina, jotka on laskettu vaihtoehdoista 1–3.

Kuva 8. Nuorten arviot valmennuksesta saamastaan tuesta yleiselle hyvinvoinnilleen ja fyysiselle kunnolleen

Kuvasta 8 ilmenee, että Kapasiteetti käyttöön -hankkeen valmennukseen osallistuneista nuorista 20–39 % koki saaneensa jossakin määrin ja 52–80 % merkittävässä määrin **tukea yleiselle hyvinvoinnilleen ja fyysiselle kunnolleen**. Nuorilla oli loppumittauksessa mahdollisuus myös omin sanoin, avovastauksella antaa lisätietoja tämänhetkisestä yleisestä hyvinvoinnistaan ja fyysisestä kunnostaan ja valmennuksesta saamastaan tuesta. Yksilövalmennukseen osallistuneet nuoret (N = 8) kertoivat esimerkiksi mielen hyvinvoinnin edistymisestä, tuesta itsensä löytämiseen, motivaation parantumisesta sekä tuesta arjenhallintaan.

- Mielen hyvinvoinnin parantuminen (esim. mielen virkistyminen; ”...Kapasiteetti-hankkeesta on ollut ihan älyttömästi tukea ja apua, varsinkin henkiselle puolelle.”)
- Tukea itsensä löytämiseen
- Motivaation parantuminen
- Tukea arjenhallintaan (”Hyötyä raha-asioihin, tukea perus arjen asioihin (esim. ruuan laitto)”)
- Itsenäisen elämän taitojen oppiminen ja harjoittelu
- Tukitoimet työkyvyn edistämiseen (”Työkyky ei ole vielä paras, mutta siihen on saanut tukitoimia lisää...”)
- Valmennuksen kannustavuus (”...tapaamisissa on tsemppaaminen ja sellainen on ollut tosi hyvää.”)

Ryhmävalmennukseenkin osallistuneet nuoret (N = 10) kertoivat saamastaan tuesta arjenhallinnalleen. Lisäksi mainintoja saivat esimerkiksi sosiaaliset kontaktit ja tunne yhteenkuulua-

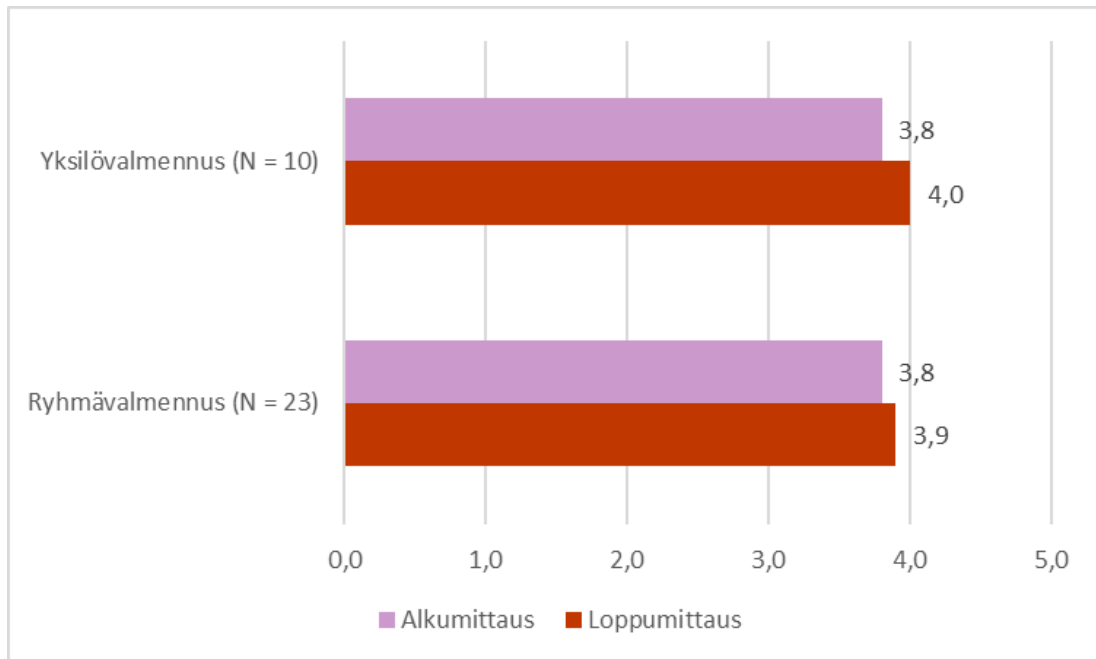
vuudesta, fyysisen kunnon parantuminen, selkeyttä ajatteluun ja aikataulutukseen sekä varmuutta omiin mielipiteisiin ja tunteisiin.

- Sosiaalisia kontakteja ja tunne yhteenkuuluvuudesta (*”On ollut enemmän tekemisissä muiden ihmisten kanssa (ryhmän).”; ”...vertaistuen saaminen, tunne siitä että kuuluu johonkin. Yleiseen hyvinvointiin merkittävässä määrin...”*)
- Fyysisen kunnon parantuminen (*”...fyysiseen kuntoon jonkin verran...”*)
- Selkeyttä ajatteluun ja aikataulutukseen (*”Olen saanut enemmän selkeyttä ajatteluun ja apua aikataulutukseen. Tämä on lisännyt hyvinvointia.”*)
- Varmuutta omiin mielenpiteisiin ja tunteisiin (*”Mielestäni olen saanut enemmän varmuutta omiin mielenpiteisiin ja tunteisiin. En ole yksin näiden asioiden kanssa.”*)
- Tukea arjenhallintaan (*”On tukenut arjen hallintaa ja saanut erilaisia työkaluja asioiden hoitoon.”*)
- Tukea elämän haasteisiin (*”Olen saanut vinkkejä ja vertaistukea elämän arjessa pärjäämisestä.”; ”Olen saanut hankkeesta hyödyllisiä vinkkejä liittyen eri aiheisiin joissa minulla on ollut hankaluuksia”*)
- Tukea koulusta suoriutumiseen
- Onnistumisen kokemuksia (*”...Pieniä onnistumisen kokemuksia, suoriutunut hyvin ryhmätapaamisista.”*)
- Tukea ja uskallusta avun hakemiseen (esim. *”juttelu apua olen saanut ja paljon vaihtoehtoja mitä kautta pystyisin hakemaan apua”; ”Yleistä tukea siihen, että pääsee juttelemaan omista asioistaan, esim. mielenterveyteen liittyen...”*)

3.1.3 Osallisuus

Kykyviisarin mukaan **osallisuus** syntyy tunteesta, että kuuluu johonkin yhteisöön. Yhteiskunnassa osallisena oleminen ilmenee esimerkiksi mahdollisuutena terveyteen, koulutukseen, työhön sekä toimeentuloon. Osallisuus ilmenee myös oikeutena vaikuttaa itseään ja yhteiskuntaa koskeviin asioihin.

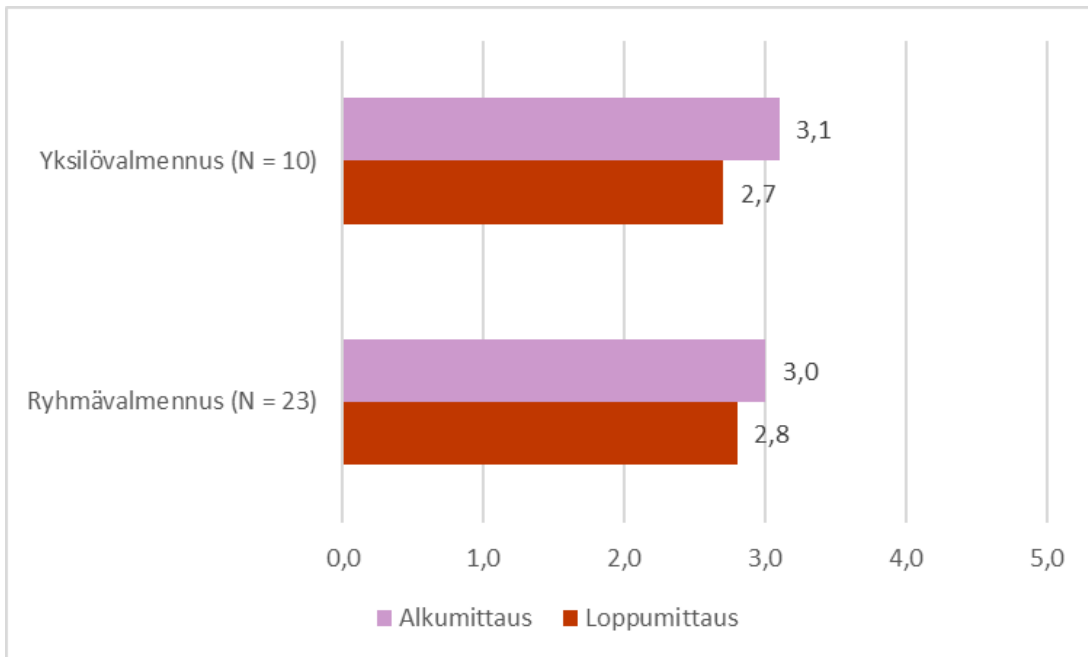
Arviointitiedon keruussa **osallistumisesta ja sosiaalisista suhteista** tiedusteltiin kahdella kysymyksellä, joista ensimmäiseen sisältyi kahdeksan väittämää (kuva 9) ja toiseen neljä väittämää (kuva 12). Kummankin kysymyksen tulokset esitellään väittämien keskiarvojen keskiarvona (summamuuttuja). Ensimmäisen kysymyksen väittämiä olivat: Saan apua, kun sitä tarvitsen; Olen tarpeellinen muille; Saan sanoa asiani ja tullen kuulluksi; Minua arvostetaan; Olen kokenut onnistumisia; Ohjaan oman elämäni kulkua; Tunnen kuuluvani yhteiskuntaan ja Olen tyytyväinen ihmissuhteisiin).

Kuva 9. Nuorten arviot osallistumisestaan ja sosiaalisista suhteistaan, kysymys 1 (Vaihtoehdot: 1 = Täysin eri mieltä – 5 = Täysin samaa mieltä)

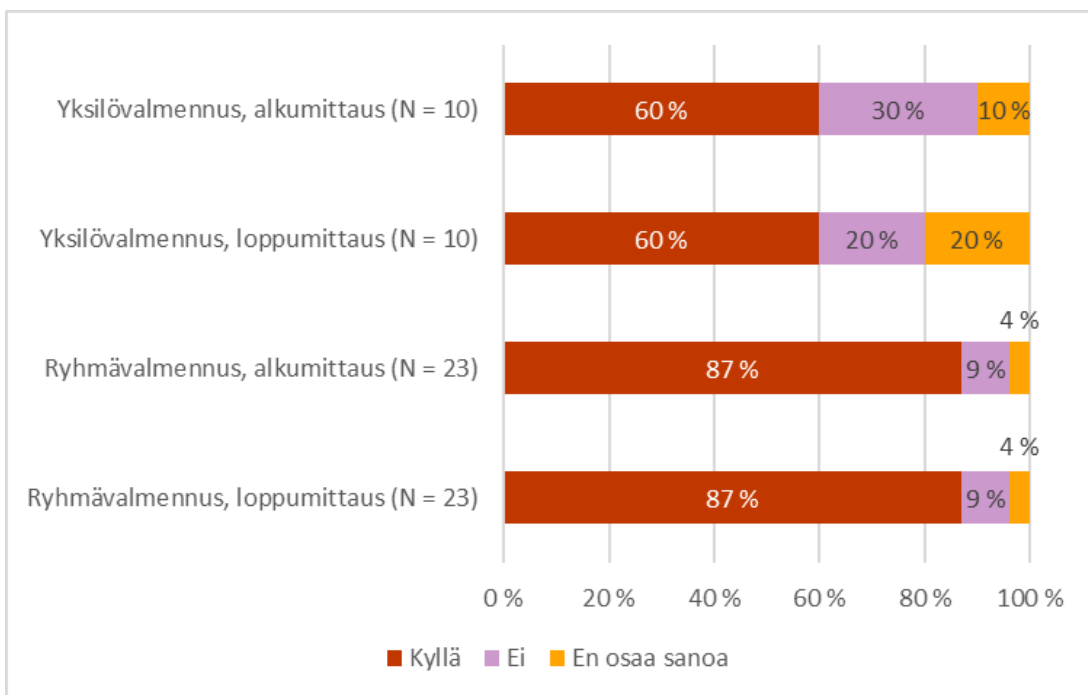
Valmennuksiin osallistuneet nuoret kokivat osallistumisensa ja sosiaaliset suhteensa (kysymys 1) varsin hyviksi. Viisiportaisella asteikolla (1 = Täysin eri mieltä – 5 = Täysin samaa mieltä) saadut arviot sijoittuivat keskiarvon 4,0 tuntumaan sekä alku- että loppumittauksissa.

Osallisuuteen liittyy myös **itsensä yksinäiseksi tunteminen**. Kuvasta 10 huomataan, että nuorten arviot sijoittuivat lähelle keskiarvoa 3,0. Lopputilanteen aineistonkeruussa kummankin ryhmän saamat keskiarvot olivat jonkin verran matalampia kuin alkumittauksessa eli koettu yksinäisyys oli hieman vähentynyt.

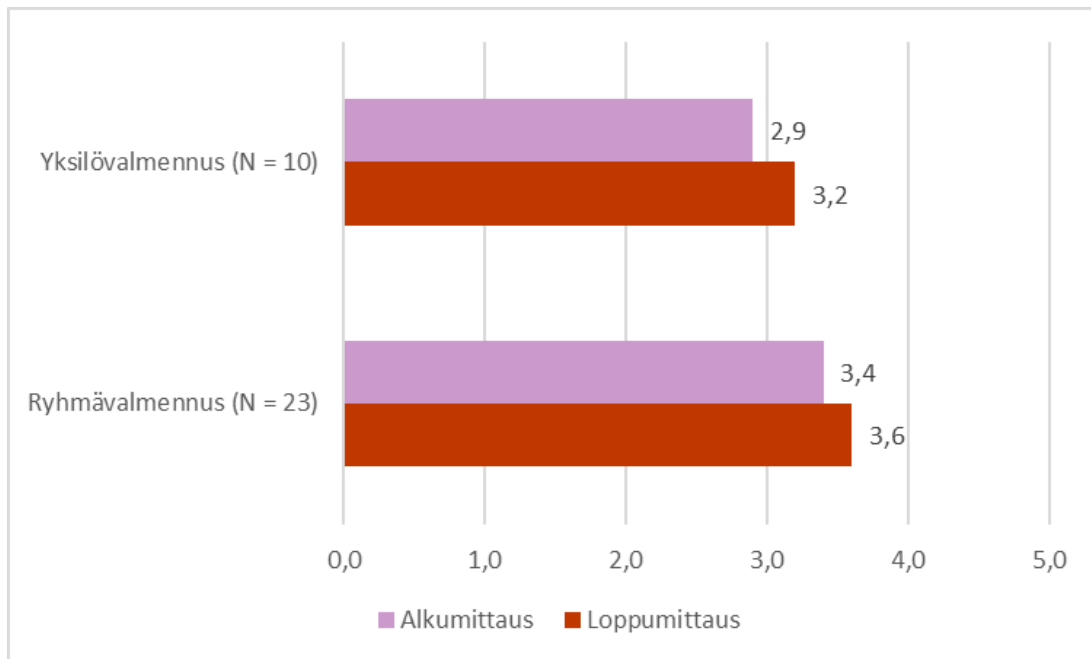
Kuva 10. Nuorten arviot itsensä yksinäiseksi kokemisesta (Vaihtoehdot: 1 = En koskaan, 2 = Hyvin harvoin, 3 = Joskus, 4 = Melko usein ja 5 = Jatkuvasti)

Nuorilta tiedusteltiin lisäksi, onko heillä jokin **harrastus tai sellaista tekemistä, jonka parissa he viihtyvät** (kuva 11). Yksilövalmennukseen osallistuneista nuorista 60 % ja ryhmämuotoiseen valmennukseen osallistuneista 87 % kertoi harrastavansa jotakin.

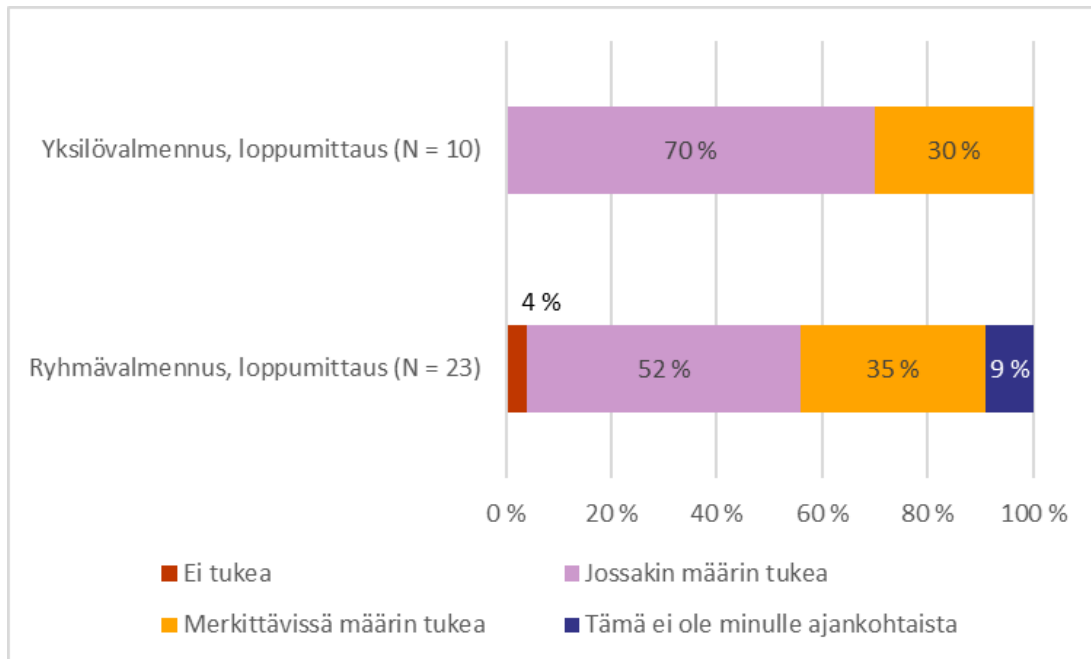
Kuva 11. Nuorilla harrastuksia

Osallistumisen ja sosiaalisten suhteiden osalta nuorille esitettiin myös toinen kysymys, jonka tuloksia tarkastellaan neljän väittämän keskiarvojen keskiarvona (summamuuttuja). Tarkasteltuja väittämiä olivat: Tulen hyvin toimeen läheisteni kanssa; Minun on helppo pitää yllä ihmissuhteita; Minun on helppo tutustua uusiin ihmisiin ja Minun on helppo olla tekemisissä vieraiden ihmisten kanssa.

Kuva 12. Nuorten arviot osallistumisestaan ja sosiaalisista suhteistaan, kysymys 2 (Vaihtoehdot: 1 = Täysin eri mieltä – 5 = Täysin samaa mieltä)

Kuvasta 12 havaitaan, että arviot osallistumisesta ja sosiaalisista suhteista (kysymys 2) sijoituivat välille 2,9–3,2 yksilövalmennuksen osalta ja välille 3,4–3,6 ryhmävalmennuksen osalta. Kummassakin ryhmässä näkemykset olivat myönteisempiä loppumittausvaiheessa.

Kuva 13. Nuorten arviot valmennuksesta saamastaan tuesta osallistumiselleen ja sosiaalisiin suhteisiinsa

Kuvasta 13 ilmenee, että nuoret kokivat saaneensa Kapasiteetti käyttöön -hankkeen valmennuksesta paljon **tukea osallistumiselleen ja sosiaalisiin suhteisiinsa**. Osallistuneista nuorista 52–70 % koki saaneensa jossakin ja 30–35 % merkittävässä määrin tukea. Valmennuksiin osallistuneet antoivat tästä lisätietoa avovastauksilla. Yksilövalmennuksessa olleiden nuorten (N = 6) kohdalla mainintoja saivat tuki henkilökohtaisten asioiden hoitamiseen (ml. sosiaalisten tilanteiden läpikäynti) ja ihmissuhteisiin (läheiset ja työ). Lisäksi kerrottiin arkea koskevista vinkeistä ja avusta arjen ns. helpompiin tehtäviin.

- Tuki henkilökohtaisten asioiden hoitamiseen (*”Jossain määrin käyty läpi sosiaalisia tilanteita, esimerkiksi asiointia kaupan kassalla. Tästä on ollut jonkin verran apua.”; ”Enemmän yrittänyt pakottaa itseäni olemaan tekemisissä ihmisten kanssa, jos on pitänyt hoitaa asioita niin voinut olla tekemisissä myös tuntemattomien kanssa paremmin. Valmennus auttanut tässä.”*)
- Tuki ihmissuhteisiin (*”On saanut tukea kanssakäymiseen sosiaalisissa suhteissa. Esimerkiksi kaverisuhteisiin ja työssä.”; ”Hankkeen tuen kanssa läheisimmätkin ymmärtävät minun tilannettani paremmin.”*)
- Arkeen liittyvät vinkit ja apu arjen ns. helpompiin tehtäviin

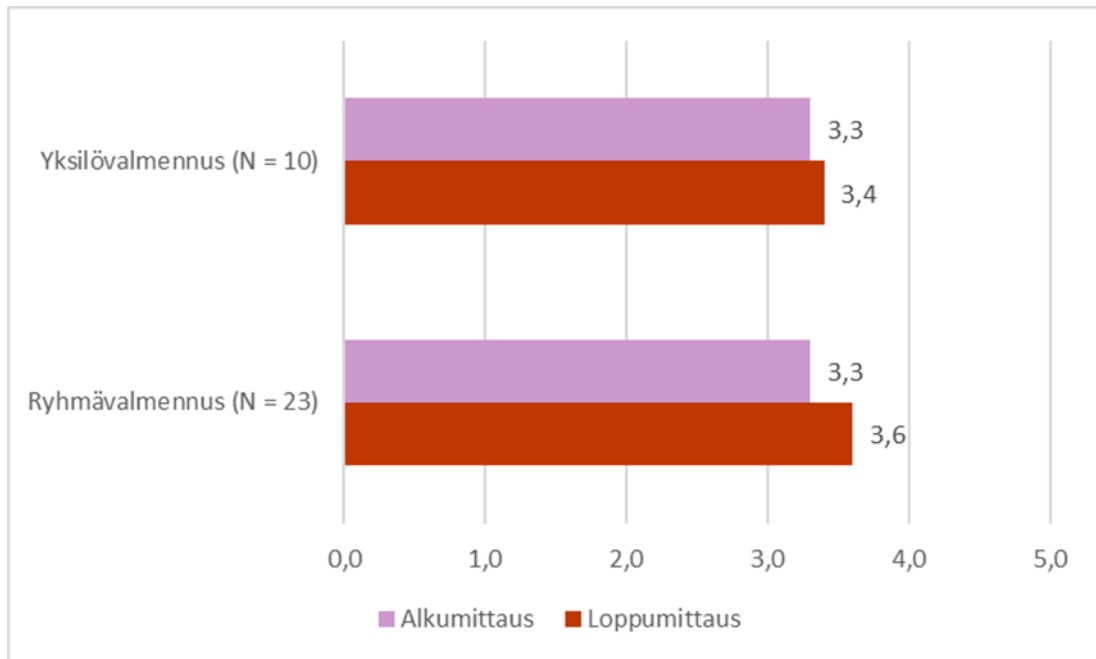
Ryhmävalmennukseen osallistuneet (N = 7) kertoivat puolestaan oman yhteydenpitonsa lisääntymisestä kavereihin ja läheisiin, valmiuksien saamisesta sosiaalisiin tilanteisiin sekä uusiin ihmisiin tutustumisesta. Valmennuksesta saatiin vertaistukea, jonka toivotaan jatkuvan myöhemminkin.

- Oman yhteydenpidon lisääntyminen kavereihin ja läheisiin (*"Olen ehkä enemmän yrittänyt ottaa yhteyttä kavereihin ja läheisiin. En odota niin paljon enää, että minuun otetaan yhteyttä."*)
- Valmiuksia sosiaalisiin tilanteisiin (*"Ei tarvitse miettiä ja jännittää liikaa kaikkea, voi lähteä rohkeammin mukaan sosiaalisiin tilanteisiin."*; *"...jaksanut olla sosiaalinen ja avata suuni jos on ollut jotakin"*; *"On ollut ryhmässä, jossa voinut olla toisten kanssa. On ollut helpompaa olla myös muiden ihmisten kanssa tekemisissä."*)
- Uusiin ihmisiin tutustuminen (*"olen saanut uusia kavereita..."*; *"Olen tavannut ja tutustunut uuteen ihmiseen... Voi olla että tavataan vielä valmennuksen jälkeen, tämä on ainakin toiveena..."*)
- Vertaistuen saaminen (*"...Vertaistuki toteutunut ja toivottavasti jatkuu myös."*)

3.1.4 Mieli

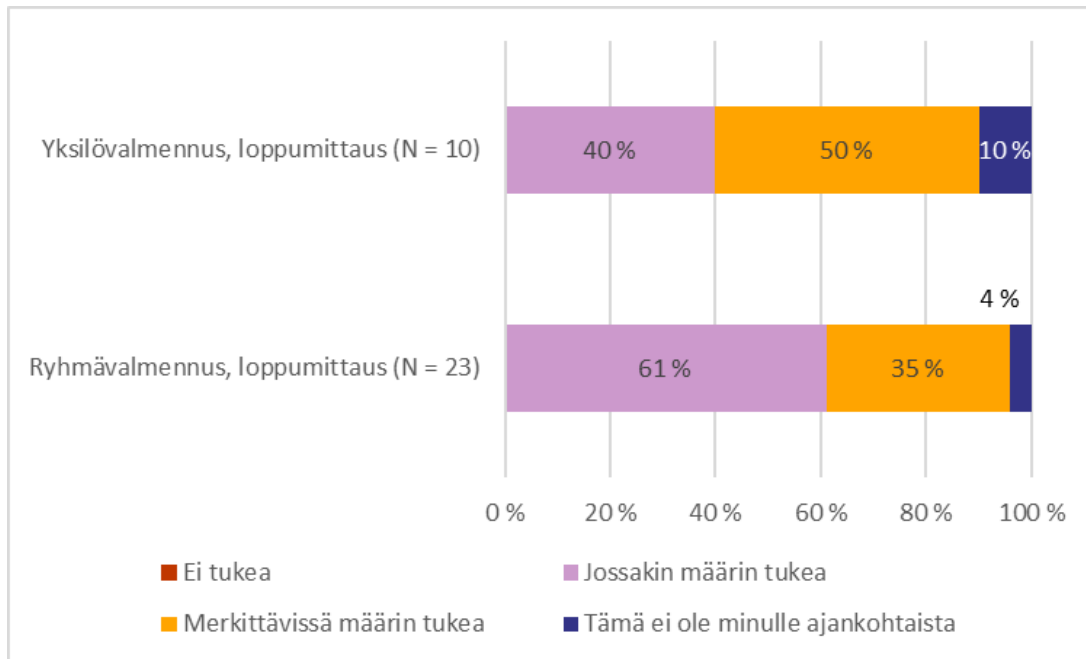
Myös **mieltä** (psykykinen toimintakyky; mielen hyvinvointi) koskevassa osiossa oli kysymys, johon sisältyi yhdeksän väittämää ja jonka tuloksia tarkastellaan väittämien keskiarvojen keskiarvona (summamuuttuja). Kysymyksen väittämiä olivat: Olen tuntenut itseni toiveikkaaksi tulevaisuuden suhteen; Olen tuntenut itseni hyödylliseksi; Olen tuntenut itseni rentoutuneeksi; Olen käsitellyt ongelmia hyvin; Olen ajatellut selkeästi; Olen tuntenut läheisyyttä toisiin ihmisiin; Olen kyennyt tekemään omia päätöksiä asioista; Olen kyennyt tarttumaan toimeen asioitteni hoitamisessa ja Olen tuntenut mielihyvää itselleni tärkeistä asioista.

Saatujen tulosten mukaan (kuva 14) nuorten mielen hyvinvointi oli pysynyt yksilövalmennukseen osallistuneilla nuorilla hyvin samanlaisena (ka, alkumittaus = 3,3 ja ka, loppumittaus = 3,4). Sen sijaan ryhmävalmennuksessa olleilla mielen hyvinvointi oli hieman kohonnut (ka, alkumittaus = 3,3 ja ka, loppumittaus = 3,6). Ryhmävalmennuksessa olleiden nuorten mielen hyvinvointi oli loppumittauksessa hieman korkeammalla tasolla kuin yksilövalmennuksessa olleilla nuorilla.

Kuva 14. Nuorten arviot mielensä hyvinvoinnista (Vaihtoehdot: 1 = En koskaan, 2 = Harvoin, 3 = Silloin tällöin, 4 = Usein ja 5 = Koko ajan)

Kuvasta 15 kuitenkin nähdään, että erityisesti yksilövalmennuksessa olevien nuorten mukaan valmennuksesta sai **tukea mielen hyvinvointiin** (40 %:n mukaan jossakin määrin ja 50 %:n mukaan merkittävässä määrin tukea). Myös ryhmävalmennusta saaneiden nuorten mielestä hankkeesta tuli paljon tukea mielen hyvinvointiin (61 %:n mukaan jossakin määrin ja 35 %:n mukaan merkittävässä määrin tukea).

Kuva 15. Nuorten arviot valmennuksesta saamastaan tuesta mielensä hyvinvointiin

Avovastauksissa suurin osa valmennukseen osallistuneista nuorista kertoi saaneensa tukea mielensä hyvinvointiin. Yksilövalmennusta saaneet nuoret (N = 7) kuvasivat saaneensa tukea samankaltaisiin haasteisiin kuin ryhmävalmennuksessa olleet, mutta he kertoivat myös laajemmin elämäänsä liittyvien vaikeuksien selvittämisestä valmennuksen avulla:

- Tulevaisuuden suunnittelu (*”Tulevaisuuteen ja elämän vaikeuksiin liittyviä asioita on saanut käsiteltyä valmennuksen avulla”*)
- Tiedon saaminen neuropsykiatrisista haasteista (*”XX kertonut paljon add:sta, saanut siis tietoa miten omat aivot toimivat, ennen ajattelin että oon tyhmä. Tämä on auttanut sosiaalisissa tilanteissa: aikaisemmin mietin uskallanko sanoa mitään, nyt on helpompaa osallistua sosiaalisiin tilanteisiin. Tämä koskee kaikenlaisia tilanteita.”*)
- Parempi itsetuntemus (*”Tärkeä apu on ollut itseni löytäminen ja ahdistavista asioista pois pääseminen tai niiden käsittely oikein”; “Hankkeen valmennuksen tuki on auttanut ymmärtämään itseä paremmin, mikä edistää myös muiden paremmin ymmärtämistä.”*)
- Motivaation ylläpitäminen (*”Valmennus on aika paljon auttanut motivaation ylläpitämiseen.”*).

Ryhmävalmennuksessa olleet nuoret kertoivat avovastauksissaan (N = 6) saaneensa tukea seuraaviin mielensä hyvinvointiin liittyviin teemoihin:

- Liikkeelle lähtö pois kotoa (*”On saanut säännöllisyyttä arkirytmiin, ja on jaksanut eri tavalla kuin ennen, eli lähteä liikkeelle kotoa.”*)

- Yleinen mielialan nousu (*"Mielialat ovat pysyneet tasaisempina, on ollut kivaa tulla valmennukseen, ja mieliala on noussut yleisesti"*)
- Oman ajattelun selkiyttäminen (*"Olen saanut ajatuksiin selkeyttä, ei tarvitse miettiä tulevaisuutta niin tarkasti vaan asiat kyllä hoituvat tulevaisuudessa."*)
- Ei suurta muutosta mielen hyvinvointiin liittyviin haasteisiin (*"Hirveästi ei ole oma tilanne muuttunut tähän kategoriaan liittyen. On kyllä tullut tunne, että on ok olla tekemättä mitään ja saanut otetta alkaa tehdä asioita."*).

3.1.5 Arki

Kykyviisari-mittarissa arki tarkoittaa arjesta selviytymistä ja itsestä huolehtimista. **Arjesta ja sen sujuvuudesta** tiedusteltiin kysymyksellä, jossa pyydettiin arvioimaan 11 arkipäivän asiasta suoriutumista (ks. taulukko 2). Vastauksia pyydettiin siinäkin tapauksessa, vaikka kyseiset palvelut tai välineet eivät olisi helposti saatavilla tai asia ei olisi nuorelle tällä hetkellä ajankohtainen.

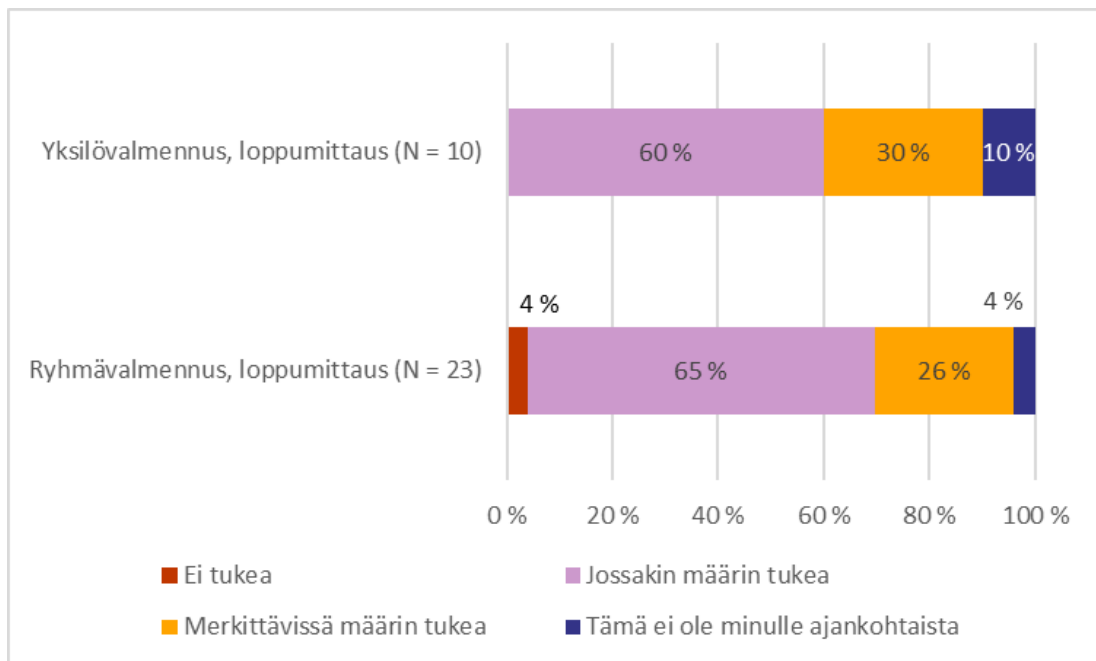
Taulukko 2. Nuorten arviot arjestaan ja sen sujuvuudesta (Vaihtoehdot: 1 = En suoriudu, 2 = Paljon vaikeuksia, 3 = Jonkin verran vaikeuksia, 4 = Vähän vaikeuksia ja 5 = Suoriudun hyvin)

Arki ja sen sujuvuus (ka:t)	Yksilövalmennus, alkumittaus (N = 9–10)	Yksilövalmennus, loppumittaus (N = 8–10)	Ryhmävalmennus, alkumittaus (N = 23)	Ryhmävalmennus, loppumittaus (N = 22–23)
Kotitöiden tekeminen	2,9	2,9	3,4	3,8
Kauppa-asioiden hoitaminen	2,9	3,5	4,1	4,0
Julkisten palvelujen käyttäminen	2,9	3,0	3,8	3,7
Internetin kautta asioiminen ja tiedon hakeminen	4,0	4,3	4,3	4,4
Raha-asioista huolehtiminen	2,8	3,0	3,7	3,7
Omasta terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtiminen	2,8	3,4	3,7	3,5
Säännöllisen vuorokausirytmien ylläpitäminen ja riittävä nukkuminen	2,4	3,0	3,5	3,7
Omasta puhtaudesta ja siisteydestä huolehtiminen	4,4	4,4	4,4	4,2
Terveyspalvelujen käyttäminen	3,2	3,3	3,6	3,7
Kodin ulkopuolella kulkeminen	2,9	3,8	4,0	4,0

Arki ja sen sujuvuus (ka:t)	Yksilövalmennus, alkumittaus (N = 9–10)	Yksilövalmennus, loppumittaus (N = 8–10)	Ryhmävalmennus, alkumittaus (N = 23)	Ryhmävalmennus, loppumittaus (N = 22–23)
Muista huolehtiminen	4,4	4,1	4,4	4,5

Taulukosta 2 ilmenee, että yksilövalmennuksessa olleilla nuorilla muutokset olivat suurempia kuin ryhmävalmennukseen osallistuneilla. Yksilövalmennuksessa nuoret olivat edistyneet erityisesti kodin ulkopuolella kulkemisessa, kauppa-asioiden hoitamisessa, omasta terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimisessa sekä säännöllisen vuorokausirytmien ylläpitämisessä ja riittävässä nukkumisessa.

Ryhmävalmennuksessa alku- ja loppumittauksen välillä oli pienempiä eroja, mutta edistystä oli tapahtunut arjen sujuvuuden kannalta tärkeissä asioissa, eli kotitöiden tekemisessä ja vuorokausirytmien ylläpitämisessä. Alku- ja loppumittauksessa osa arjen taidoista oli heikentynyt tai pysynyt samana (esim. ryhmävalmennuksessa omasta terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtiminen ja yksilövalmennuksessa muista huolehtiminen).

Kuva 16. Nuorten arviot valmennuksesta saamestaan tuesta arkeensa ja sen sujuvuuteen

Kuvasta 16 nähdään, että nuoret arvioivat saaneensa paljon **tukea arkeensa ja sen sujuvuuteen**. Noin 90 % nuorista molemmissa valmennusmuodoissa arvioi saaneensa jossakin tai merkittävässä määrin tukea arkeensa. Ryhmävalmennusta saaneista nuorista 4 % vastasi, ettei kokenut saaneensa tukea, mutta yksilövalmennuksessa mukana olleista kaikki kokivat

saaneensa tukea. Yksilövalmennusta saaneista 10 % näki, ettei asia ollut heille ajankohtainen, kun ryhmävalmennusta saaneista näin koki 4 %.

Yksilömuotoisessa valmennuksessa olleiden nuorten (N = 8) antamien avovastausten mukaan tukea oli saatu monipuolisesti arjen sujuvuutta edistäviin asioihin:

- Asiointi kodin ulkopuolella (*“Saanut tukea asiointiin eri paikoissa (esim. kaupassa tms asiointi)”*)
- Raha-asioiden hoitaminen (*“...Eryteisesti asioiden ja raha-asioiden hoitamiseen saanut merkittävästi tukea.”*)
- Omasta terveydestä huolehtiminen (*“...Terveyteen liittyvien asioiden hoitaminen myös edistynyt, ottanut helpommin askeleita eteenpäin terveyden edistämiseksi.”*)
- Rutiinit (*Valmennuksen ansiosta olen saanut rutiinejani takaisin, mikä helpottaa arjessa toimimista.”*)
- Arjen hyvinvointia edistävä harrastaminen (*“Keksitty arkeen tekemistä, esim. lenkkeily on ollut sellainen asia, joka tuntuu nyt mielekkäältä.”*).

Myös ryhmämuotoisessa valmennuksessa olleet (N = 6) kertoivat saaneensa tukea samankaltaisiin asioihin kuin yksilövalmennukseen osallistuneet:

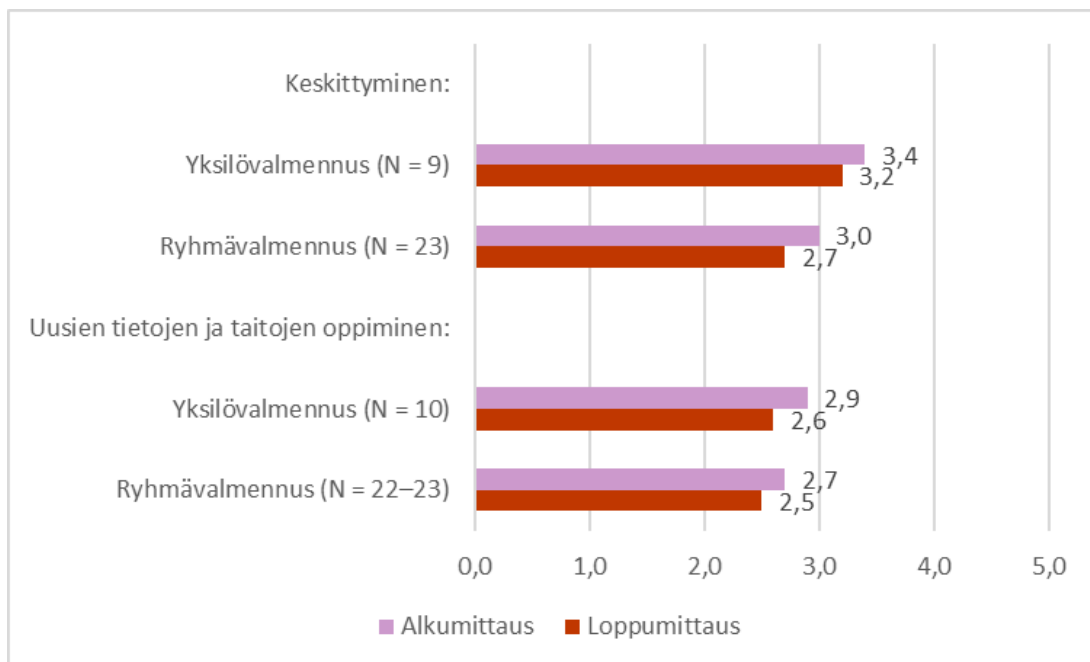
- Sujuvampi arki ja päivärytmi (*“...Arki sujuu paremmin ja on selkeä päivärytmi.”*, *“Olen saanut tukea ajanhallintaan ja vuorokausirytmiiin...”*)
- Kotitöiden tekeminen (*“Kotitehtävä tavoitteiden asettamisesta arkeen liittyvien asioiden hoitamisesta (esim. tiskit/siivous), oli hyvä kun tehtiin ryhmässä (kuvattiin ennen ja jälkeen). Tuli tunne että tehtiin yhdessä ja vertaistuen voimin. Ei olisi muuten tullut tehtyä.”*; *“Olen saanut tukea esimerkiksi siivoamisessa kun osaan miettiä, missä järjestyksessä asioita tekee.”*)
- Asioiden hoitaminen (*“... Asioiden hoitoon myös saanut tukea, sujuvat nyt paremmin kuin ennen. Esimerkiksi laskujen maksaminen sujuu paremmin.”*)
- Sitoutuminen kotoa poistumiseen tiettyyn aikaan (*“Suurin hyöty on ollut siinä että on sitoutunut tulemaan paikan päälle tiettyyn aikaan.”*)
- Valmennus ei keskittynyt arjen hallintaan (*“Valmennus on ollut melko lyhytkestoinen (7 viikkoa). Ei olla ehditty keskittymään vielä arjen hallintaan, oli myös tärkeämpiä asioita (esim. tunne-elämä, itsetunto olivat tärkeämpiä), joista tuli puhuttua...”*).

3.1.6 Taidot

Kykyviisarissa **taidot** tarkoittavat kognitiivista toimintakykyä, osaamista ja suhtautumista tulevaisuuteen. Taitojen osalta nuorille esitettiin aluksi kaksi kysymystä (Pystytkö yleensä

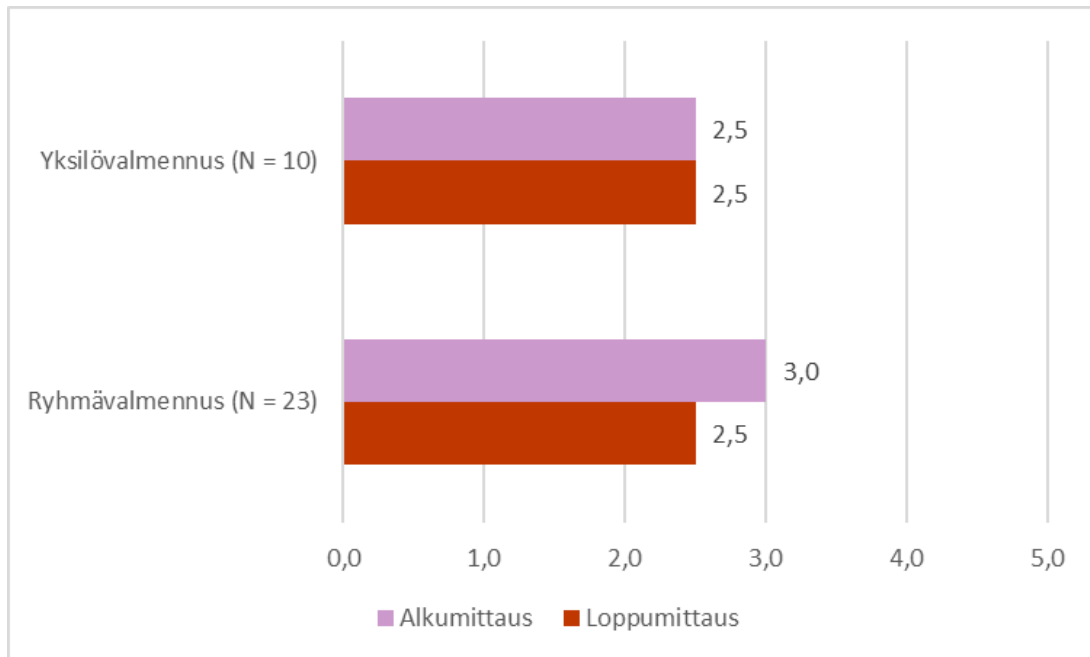
keskittymään asioihin? ja Sujuuko sinulta **uusien tietojen ja taitojen oppiminen?**). Vastaukset pyydettiin 5-portaisella asteikolla (1 = Erittäin hyvin – 5 = Erittäin huonosti).

Kumpaankin valmennusmuotoon osallistuneet nuoret arvioivat keskittymisen sekä uusien tietojen ja taitojen oppimisen olevan parempia loppumittauksessa kuin alkumittauksessa (kuva 17). Valmennuksen alussa nuoret arvioivat näiden olevan tyydyttävällä tasolla, loppumittauksessa taidot olivat kehittyneet hyvän ja tyydyttävän tason välille. Yksilövalmennusta saaneilla erityisesti keskittymisessä oli suurempia haasteita (ka, alkumittaus = 3,4) kuin ryhmävalmennuksessa olleilla (ka, alkumittaus = 3,0). Molemmissa valmennusmuodoissa kyettiin tukemaan nuorten keskittymistä ja oppimiskykyä, mutta pidempikestoinen valmennus olisi mahdollisesti edistänyt lisää näiden kognitiivisten osa-alueiden vahvistumista.

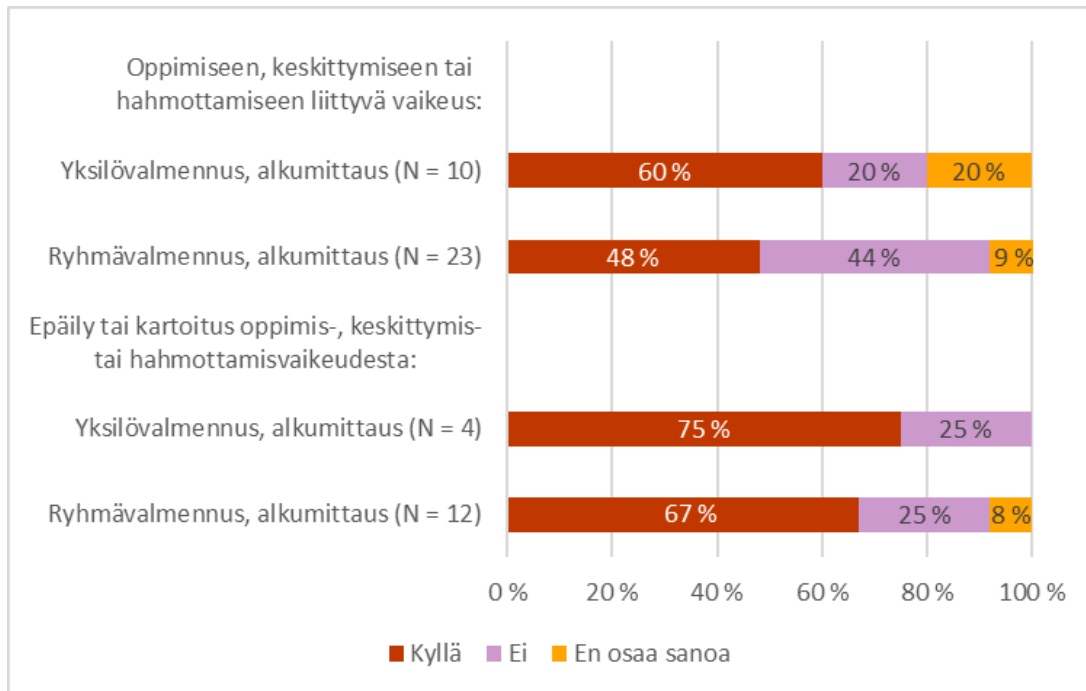
Kuva 17. Nuorten arviot keskittymiskyvystään sekä uusien tietojen ja taitojen oppimisestaan (Vaihtoehdot: 1 = Erittäin hyvin, 2 = Hyvin, 3 = Tyydyttävästi, 4 = Huonosti ja 5 = Erittäin huonosti)

Taitojen osalta pyydettiin myös arvioita **muistista** (Millaiseksi arvioit muistisi tällä hetkellä?; kuva 18). Muistin osalta muutosta ei ollut tapahtunut yksilövalmennuksessa (ka = 2,5), mutta ryhmävalmennuksessa olleilla muisti oli parantunut tyydyttävästä (ka = 3,0) hyvän ja tyydyttävän välille (ka = 2,5).

Kuva 18. Nuorten arviot muististaan (Vaihtoehdot: 1 = Erittäin hyvä, 2 = Hyvä, 3 = Tyydyttävä, 4 = Huono ja 5 = Erittäin huono)

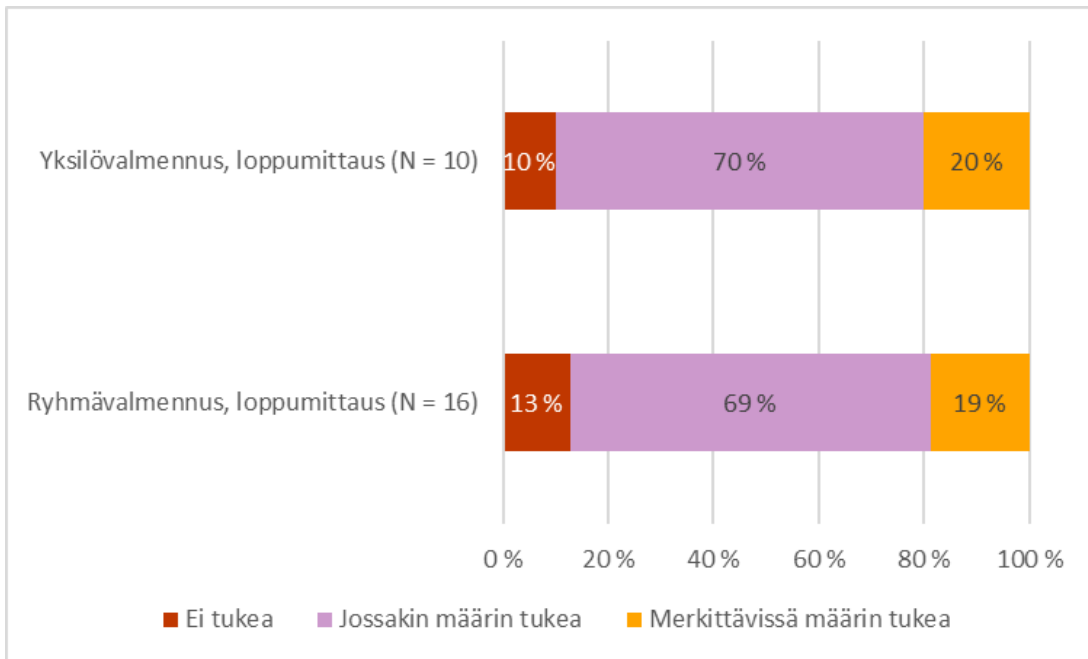
Kuvassa 19 esitellään tulokset nuorilla **todetuista oppimiseen, keskittymiseen tai hahmotamiseen liittyvistä vaikeuksista** tai **näitä vaikeuksia koskevista epäilyistä tai kartoituksista**. Epäilyjä tai kartoituksia koskeva jatkokysymys esitettiin vain niille nuorille, jotka olivat ensimmäisessä kysymyksessä valinneet vastausvaihtoehdon ”Ei” tai ”En osaa sanoa”.

Kuva 19. Nuorilla todetut oppimis-, keskittymis- tai hahmottamisvaikeudet tai näitä vaikeuksia koskevat epäilyt tai kartoitukset

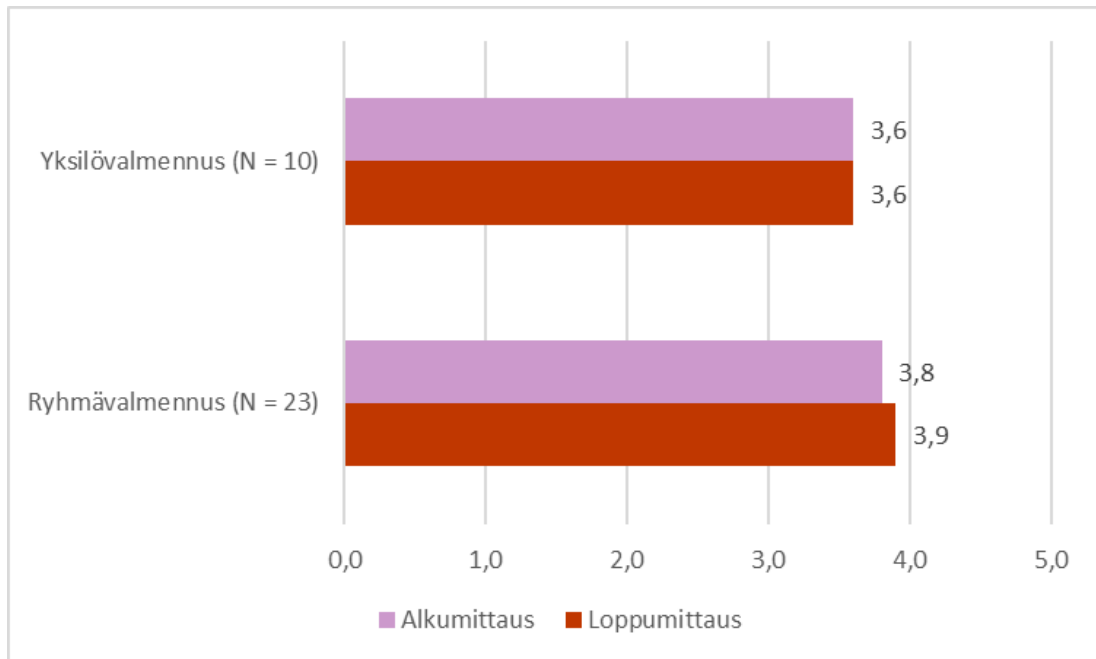
Diagnoosi oli useammin yksilövalmennuksessa olevilla nuorilla (60 %) kuin ryhmävalmennuksessa olevilla (48 %). Samoin epäily tai kartoitus oppimis-, keskittymis- tai hahmottamisvaikeudesta oli useammin yksilövalmennuksessa (75 %) kuin ryhmävalmennuksessa (67 %) olevilla nuorilla. Nuorista 25 %:lla ei ollut epäilyä tai tehtyä kartoitusta oppimiseen, keskittymiseen tai hahmottamiseen liittyvästä vaikeudesta.

Kuvasta 20 ilmenee, että nuoret kokivat saaneensa pääosin jossakin määrin **tukea oppimiseen ja keskittymiseen liittyviin vaikeuksiinsa**. Tukea oli saatu lähes saman verran molemmissa valmennusmuodoissa (noin 70 % koki saaneensa jossakin ja noin 20 % merkittävässä määrin tukea). Ryhmävalmennuksessa olleet nuoret arvioivat hieman useammin (13 %), ettivät he saaneet lainkaan tukea verrattuna yksilövalmennuksessa olleisiin nuoriin (10 %).

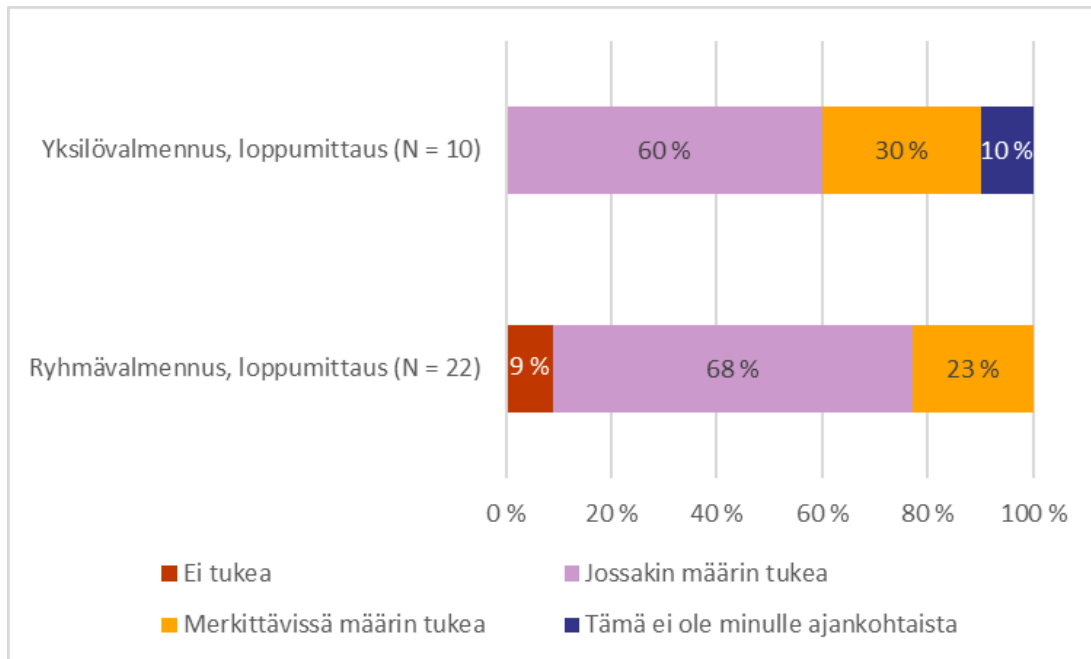
Kuva 20. Nuorten arviot valmennuksesta saamastaan tuesta oppimis-, keskittymis- tai hahmottamisvaikeuksiinsa

Nuorilta pyydettiin näkemyksiä myös **tulevaisuudestaan ja osaamisestaan** (kuva 21). Kysymykseen lukeutui yhteensä kuusi väittämää (Suhtaudun tulevaisuuteni myönteisesti; Minulla on haaveita ja toiveita tulevaisuudelleni; Olen valmis näkemään vaivaa ja tekemään asioita tavoitteitteni ja haaveitteni toteutumisen eteen; Minulla on osaamista, jota voin hyödyntää työelämässä; Pystyn ilmaisemaan itseäni eri tilanteissa suullisesti; Pystyn ilmaisemaan itseäni eri tilanteissa kirjallisesti). Tulevaisuutta ja osaamista koskevia tuloksia esitellään kuvassa 21 väittämien keskiarvojen keskiarvona (summamuuttuja).

Kuva 21. Nuorten arviot tulevaisuudestaan ja osaamisestaan (Vaihtoehdot: 1 = Täysin eri mieltä – 5 = Täysin samaa mieltä)

Yksilövalmennusta saaneiden nuorten osalta muutosta ei ollut tapahtunut suhteessa tulevaisuuteen ja osaamiseen suhtautumiseen (ka:t, alku- ja loppumittaukset = 3,6). Ryhmävalmennuksessa muutosta oli tapahtunut hieman myönteisempään suuntaan (ka, alkumittaus = 3,8 ja ka, loppumittaus = 3,9). Ryhmämuotoiseen valmennukseen osallistuneilla oli myönteisempi suhtautuminen tulevaisuuteensa ja osaamiseensa kuin yksilömuotoiseen valmennukseen osallistuneilla. Molemmissa valmennusmuodoissa nämä näkemykset olivat kyllä melko hyvällä tasolla.

Kuva 22. Nuorten arviot valmennuksesta saamastaan tuesta taidoilleen (kognitiivinen toimintakyky, osaaminen ja suhtautuminen tulevaisuuteen)

Noin 90 % nuorista arvioi saaneensa valmennuksesta **tukea taidoilleen** (kognitiivinen toimintakyky, osaaminen ja suhtautuminen tulevaisuuteen; kuva 22). Yksilövalmennuksessa olleet nuoret arvioivat useammin saaneensa merkittävässä määrin tukea (30 %) kuin ryhmävalmennuksessa olleet nuoret (23 %).

Nuorilla oli myös mahdollisuus omin sanoin kertoa tämänhetkisistä taidoistaan ja hankkeen valmennuksesta saamastaan tuesta. Yksilövalmennukseen osallistuneet nuoret (N = 8) kertoivat monenlaisten taitojen kehittymisestä valmennuksen myötä:

- Itsetuntemuksen paraneminen (*“Olen oppinut hahmottamaan omaa ajatusmaailmaani ja sen kautta muita asioita.”*)
- Harrastustoiminta (*“Sain kameran lainaan, olen valokuvailnut sillä. Se on herättänyt intohimon. Tekisi mieli alkaa harrastaa valokuvaamista.”*)
- Suunnitelmallisuuden ja ennakkoinnin kehittyminen (*Miettii enemmän, mitä pitäisi tehdä asioilleen. Suunnittelee enemmän tulevaisuutta pienesti, esim. seuraavan viikon asioita.*)
- Tukea opiskeluun (*“Valmennuksen ansiosta uskaltauduin hakemaan kouluun.”*; *“Valmennus on sujunut hyvin. Olen saanut tukea oppimiseen liittyviin asioihin.”*)
- Taitojen kehittäminen ei ollut keskeistä valmennuksessa

Ryhmävalmennuksessa olleiden nuorten (N = 6) sama tuki liittyi erityyppisiin osa-alueisiin nuorten tulevaisuuteen ja osaamiseen liittyen:

- Myönteisempi suhtautuminen tulevaisuuteen (“Pystyn nyt ajattelemaan enemmän positiivisesti tulevaisuudestani. On varmuus siitä, mitä haluan tulevaisuudeltani. Ei ole pelkoa siitä, mitä muut ajattelevat tulevaisuudestani.”; ”... On tullut uskoa tulevaan.”; “uskaltanut haaveilla tulevaisuudesta”)
- Opiskelujen ja oppimisen edistyminen (“Koulunkäynti on paremmin mukautettavissa nepsy-haasteisiin sopivaksi, eli sujuu paremmin. Nepsy ei estä koulunkäyntiä ja oppimista.”)
- Pärjäämisen tunteen vahvistuminen lukivaikeuteen liittyen (“Olen saanut tukea siihen, että koen ettei lukivaikeus määritä minua enää ja sen kanssa pystyy elämään hyvin.”)
- Taitojen kehittäminen ei ollut keskeistä valmennuksessa (“Eivät olleet keskeisiä sisältöjä, yhdessä ryhmän kanssa päätettiin keskeiset sisällöt eikä itsellä ollut nämä (taidot & muisti yms.) keskeisiä myöskään.”; “Valmennuksessa ei ole muistaakseni käsitelty oppimiseen ym. vaikeuteen liittyviä sisältöjä”).

3.1.7 Työ ja tulevaisuus

Kykyviisarissa **työ ja tulevaisuus** viittaavat työllisyystilanteeseen, työllistymiskoon ja muutostoiveisiin. Nuorilta tiedusteltiin ensinnäkin heidän nykyisestä työtilanteestaan sekä alku- että loppumittauksissa (taulukko 3).

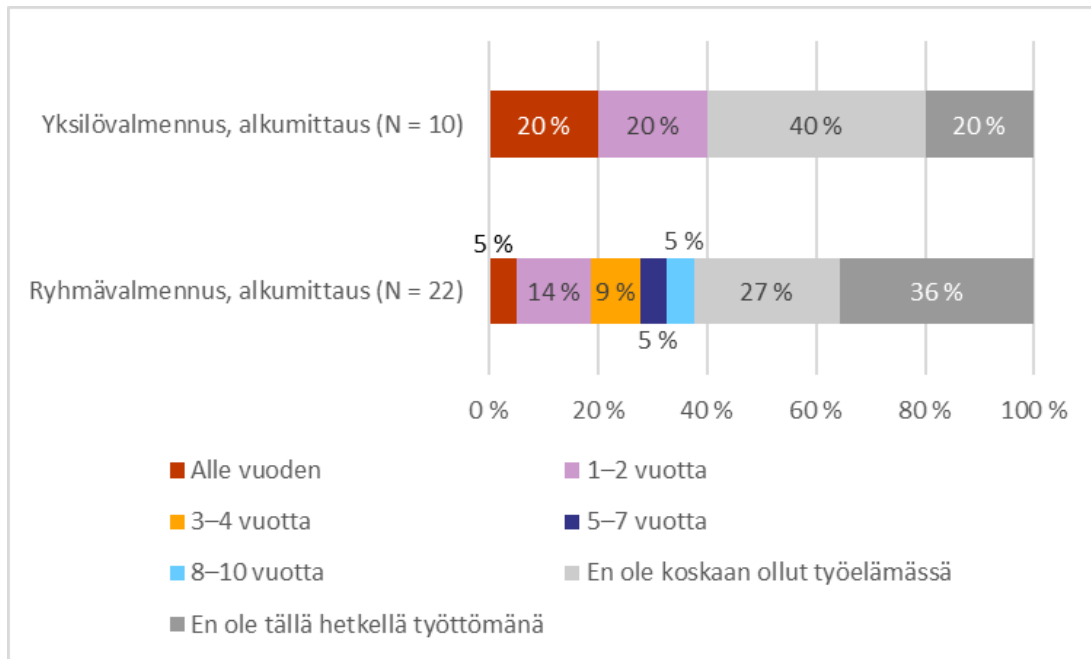
Taulukko 3. Nuorten nykyinen työtilanne

Työtilanne (%)	Yksilövalmennus, alkumittaus (N = 10)	Yksilövalmennus, loppumittaus (N = 10)	Ryhmävalmennus, alkumittaus (N = 22)	Ryhmävalmennus, loppumittaus (N = 23)
Työharjoittelussa			5 %	4 %
Työpajatoiminnassa tai kuntouttavassa työtoiminnassa	20 %	40 %	23 %	22 %
Työkokeilussa				9 %
Työttömänä (työnhakijana TE-toimistossa)	50 %	40 %	14 %	9 %
Työttömänä (en työnhakijana TE-toimistossa)			5 %	
Ei-palkatussa työssä esim. vapaaehtois- tai hyväntekeväisyystyössä			5 %	4 %

Työtilanne (%)	Yksilövalmennus, alkumittaus (N = 10)	Yksilövalmennus, loppumittaus (N = 10)	Ryhmävalmennus, alkumittaus (N = 22)	Ryhmävalmennus, loppumittaus (N = 23)
Opiskelijana tai oppisopimus-koulutuksessa	10 %		64 %	52 %
Sairauslomalla tai osasairauslomalla	10 %			
Eläkkeellä (työkyvyttömyys-, osatyökyvyttömyys-, kuntoutustuki tai osakuntoutustuki, perhe- tai lapseneläke)	10 %	10 %	9 %	9 %
Palkkatyössä (täysiaikainen, osa-aikainen tai palkkatuettu työ)	10 %	20 %	14 %	17 %

Taulukosta 3 ilmenee, että alkumittauksessa yksilövalmennuksessa olevista nuorista puolet ja ryhmävalmennuksessa olevista nuorista lähes viidesosa (19 %) oli työttöminä. Valmennuksen lopussa työttömyys oli vähentynyt molemmissa valmennusmuodoissa. Osa nuorista oli työllistynyt palkkatyöhön, sillä palkkatyössä oleminen oli lisääntynyt molemmissa ryhmissä, mutta enemmän yksilövalmennuksessa olleilla (10 %). Yksilövalmennuksessa olleita nuoria oli enemmän työpajatoiminnassa tai kuntouttavassa työtoiminnassa valmennuksen lopussa (alussa 20 % ja lopussa 40 %). Ryhmävalmennuksessa olleet olivat selvästi useammin opiskelijoita (alkumittauksessa 64 %,) kuin yksilövalmennuksessa olleet (alkumittauksessa 10 %).

Nykyisen **työttömyyden kestoa** (alkumittaus) koskevat tulokset löytyvät kuvasta 23. Yksilövalmennuksessa olleista 40 % ja ryhmävalmennuksessa olleista noin neljännes (27 %) ei ollut koskaan ollut työelämässä. Kuitenkin ryhmävalmennuksessa olleista viidenneksellä oli pitempiä työttömyysjaksoja, eli työttömyys oli kestänyt 3–10 vuotta. Yksilövalmennuksessa olleiden työttömyys oli kestänyt alle vuodesta kahteen vuoteen.

Kuva 23. Nuorten nykyisen työttömyyden kesto (alkumittaus)

Nuoret antoivat arvionsa myös **työelämään osallistumistaan vaikeuttavista asioista** (taulukko 4). Näkemykset pyydettiin 5-portaisella asteikolla (1 = Erittäin paljon – 5 = Ei lainkaan ja lisäksi En osaa sanoa -vaihtoehto).

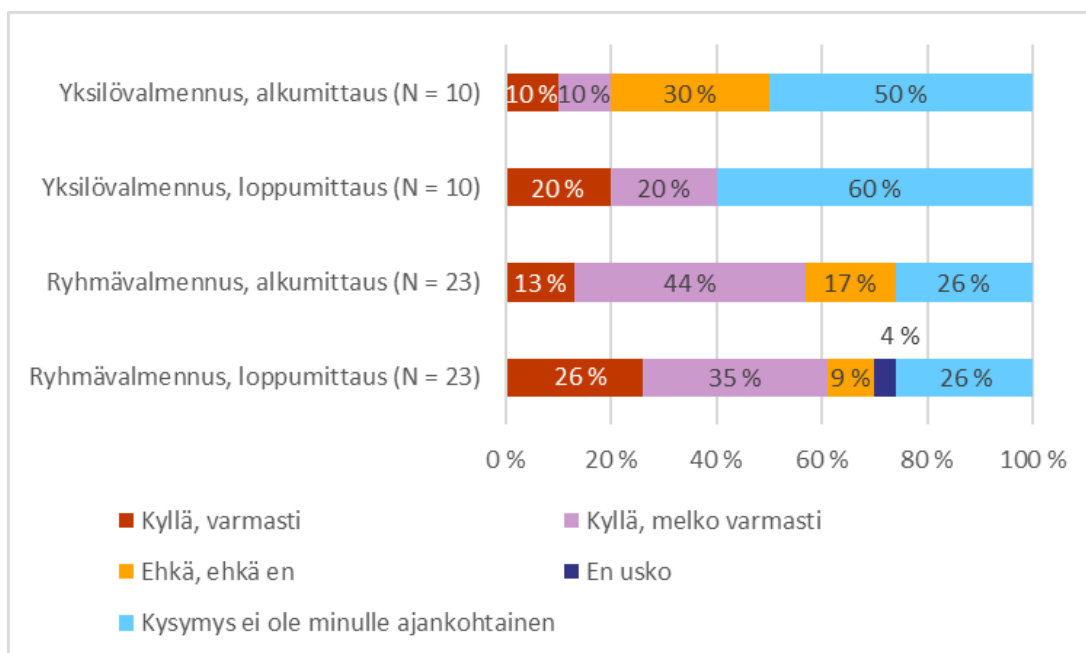
Taulukko 4. Nuorten työelämään osallistumista vaikeuttavat asiat (vastausvaihtoehdot: 1 = 1 = Erittäin paljon, 2 = Paljon, 3 = Jonkin verran, 4 = Vähän, 5 = Ei lainkaan ja lisäksi En osaa sanoa; keskiarvot laskettu vaihtoehdoista 1–5)

Työelämään osallistumista vaikeuttavat asiat (ka:t)	Yksilövalmennus, alkumittaus (N = 7–10)	Yksilövalmennus, loppumittaus (N = 7–9)	Ryhmävalmennus, alkumittaus (N = 17–23)	Ryhmävalmennus, loppumittaus (N = 16–23)
Työmahdollisuuksien puute	3,3	3,0	3,2	3,5
Töihin liikkumisen vaikeudet	3,8	3,1	3,4	3,6
Koulutuksen tai osaamisen puute	3,4	2,9	3,5	3,4
Työmotivaation tai työhalujen väheneminen	3,1	3,4	3,4	3,7
Terveysten tai toimintakykyyn liittyvät ongelmat	2,4	3,1	3,2	3,3
Oma elämäntilanne	2,0	3,4	3,0	3,6
Päihteet tai muut riippuvuudet	3,9	4,4	4,2	4,4

Työelämään osallistumista vaikeuttavat asiat (ka:t)	Yksilövalmennus, alkumittaus (N = 7-10)	Yksilövalmennus, loppumittaus (N = 7-9)	Ryhmävalmennus, alkumittaus (N = 17-23)	Ryhmävalmennus, loppumittaus (N = 16-23)
Rikosrekisteri- tai huumausainemerkinnät	4,8	5,0	4,7	4,8
Taloudellinen tilanne	4,4	3,9	4,0	3,6

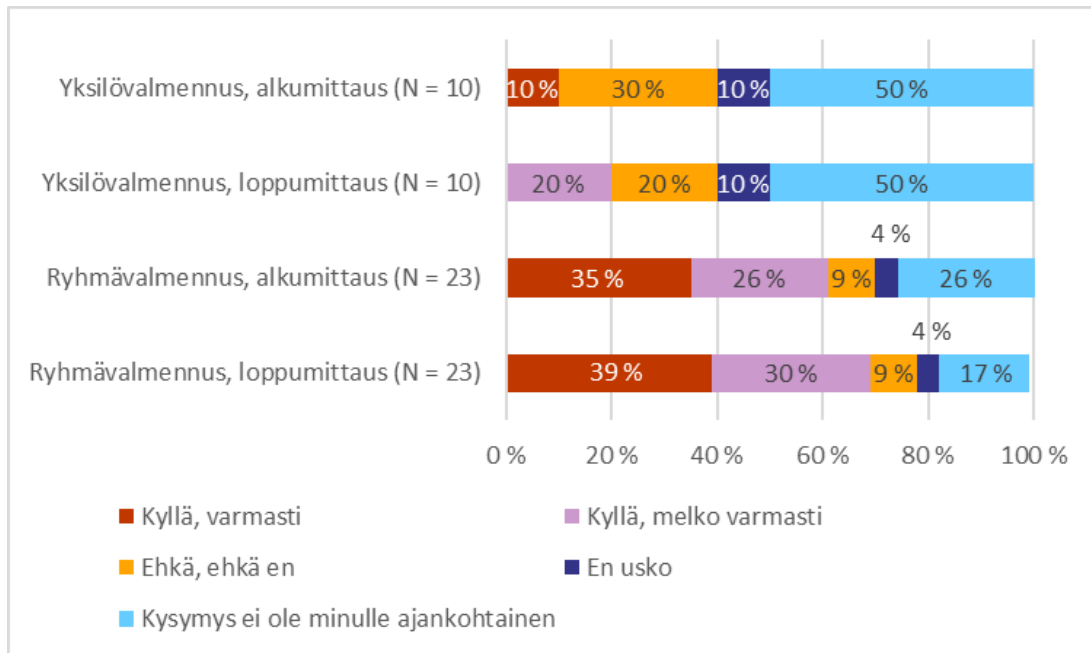
Taulukosta 4 havaitaan, että erityisen paljon myönteistä kehitystä oli tapahtunut oman elämäntilanteen osalta. Alussa oman elämäntilanteen koettiin vaikeuttavan työelämään osallistumista keskimäärin paljon tai jonkin verran (ka:t = 2,0-3,0), mutta loppumittauksessa sen nähtiin heikentävän työelämään osallistumista enää jonkin verran tai vähän (ka:t = 3,4-3,6). Päihteiden ja muiden riippuvuuksien osalta kohenemista oli tapahtunut yksilövalmennukseen osallistuneilla nuorilla, ja lopussa arvioitiin, etteivät päihteet vaikuta lainkaan tai vaikuttavat vain vähän työllistymiseen (ka = 4,4).

Nuorilta tiedusteltiin myös, uskovatko he **löytävänsä palkkatyötä** (kuva 24). Yksilövalmennukseen osallistuvista 20 % uskoi alkumittauksessa löytävänsä melko varmasti tai varmasti palkkatyötä, loppumittauksessa tämä osuus oli lisääntynyt 40 %:iin. Ryhmävalmennuksessa olevilla nuorilla oli tästä asiasta jo alkutilanteessa myönteisempi näkemys, silloin heistä 57 % uskoi löytävänsä palkkatyötä. Loppumittauksessa tämä osuus oli vielä hieman lisääntynyt 61 %:iin.

Kuva 24. Nuorten arviot mahdollisuudestaan palkkatyön löytämiseen

Kuvassa 25 esitellään nuorten näkemykset **mahdollisuudestaan löytää koulutuspaikka**. Arviot koulutuspaikan löytämisestä pysyivät melko samoina valmennusten alku- ja lopputilanteissa. Ryhmävalmennukseen osallistuneista kuitenkin 69 % oli lopussa sitä mieltä, että he löytävät melko varmasti tai varmasti koulutuspaikan, alkumittauksessa näin ajatteli 61 %.

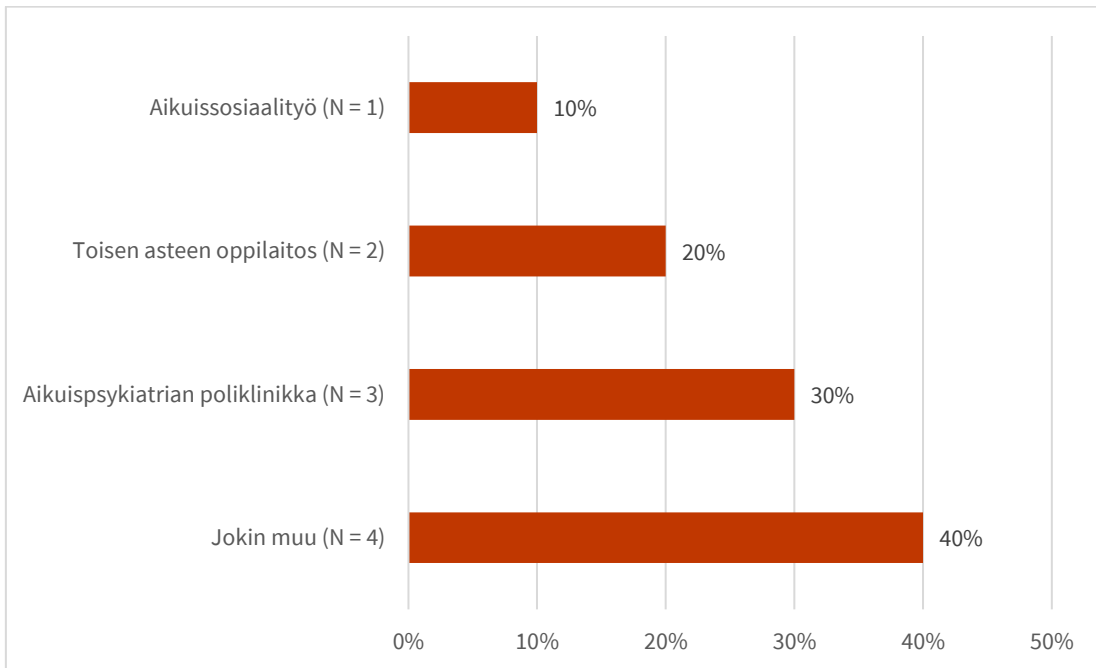
Kuva 25. Nuorten arviot mahdollisuudestaan koulutuspaikan löytämiseen

3.2 Hankkeen kanssa verkostoyhteistyössä toimivien ammattilaisten näkemykset valmennusten tuloksellisuudesta

Kysely Kapasiteetti käyttöön -hankkeen kanssa verkostoyhteistyössä toimiville ammattilaisille toteutettiin 9.–20.5.2022. Vastaamispyyntö kyselyyn lähetettiin yhteensä 21 ammattilaiselle, vastauksia saatiin 10.

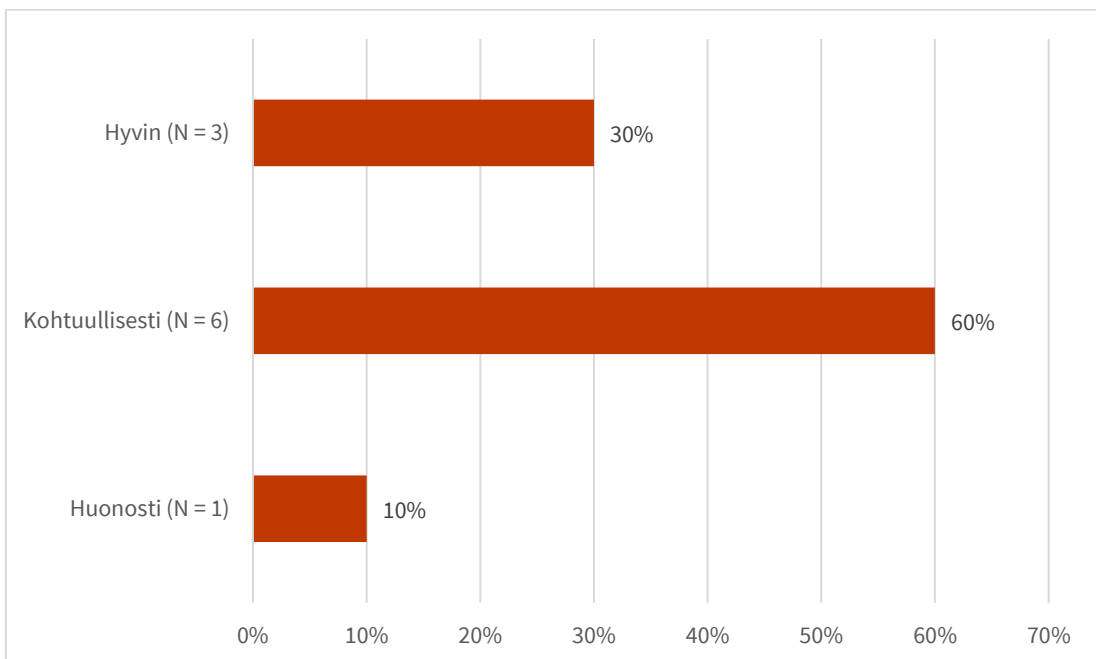
3.2.1 Taustatietoja kyselyyn vastanneista ammattilaisista

Kyselyyn vastanneiden **ammattilaisten edustamat yhteistyötahot** esitellään kuvassa 26. Ammattilaiset edustivat kolmea tahoja, suuri osa heistä edusti aikuispsykiatrian poliklinikkaa (N = 3). Lisäksi edustettuina olivat toisen asteen oppilaitos (N = 2) ja aikuissosiaalityö (N = 1). Yleisin vastauskategoria oli jokin muu (N = 4). Kyselyyn vastanneet eivät edustaneet seuraavia kyselyssä olleita vastausvaihtoehtoja: lastensuojelun tai jälkihuollon sosiaalityö, kouluterveydenhuolto, nuorisopsykiatrian poliklinikka ja etsivä nuorisotyö.

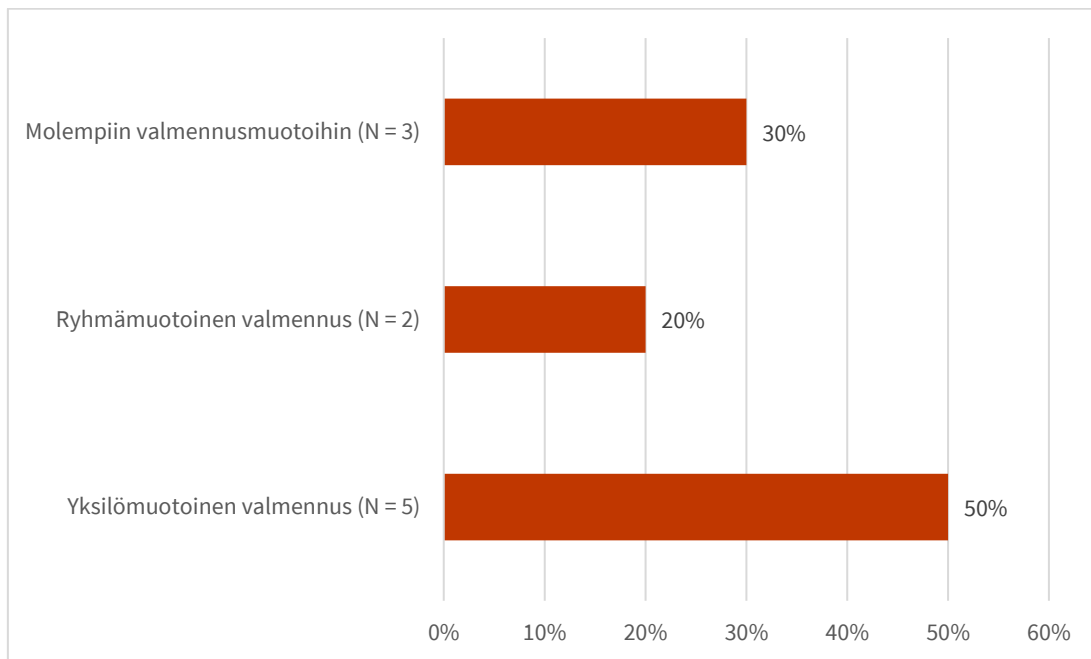
Kuva 26. Ammattilaisten edustamat yhteistyötahot (N = 10)

Suurin osa ammattilaisista (60 %) **tunsi** vähintään kohtuullisesti **Kapasiteetti käyttöön -hankkeen toimintaa** (kuva 27). Yksi vastannut tunsi toimintaa heikommin, ja 30 % tunsi toiminnan hyvin.

Kuva 27. Ammattilaisten tuntemus Kapasiteetti käyttöön -hankkeeseen liittyvästä toiminnasta (N = 10)

Ammattilaisilta tiedusteltiin myös, mihin **hankkeen valmennusmuotoon heidän asiakkaanaan oleva nuori tai nuoret ovat osallistuneet**. Tarvittaessa oli mahdollisuus valita useampi vaihtoehto, jos ammattilaisella oli ollut asiakkaana useampi valmennukseen osallistunut nuori.

Kuva 28. Ammattilaisten asiakkaina olevien nuorten osallistuminen Kapasiteetti käyttöön -hankkeen valmennusmuotoihin (N = 10)

Suurin osa ammattilaisten asiakkaista olevista nuorista oli osallistunut yksilömuotoiseen valmennukseen (50 %) tai molempiin valmennusmuotoihin (30 %). Asiakkaina olevista nuorista 20 % oli osallistunut vain ryhmämuotoiseen valmennukseen.

3.2.2 Ammattilaisten arviot nuorten hyötymisestä hankkeen valmennuksiin osallistumisestaan

Kapasiteetti käyttöön -hankkeen kanssa verkostoyhteistyössä toimivat ammattilaiset kertoivat näkemyksiään nuorten valmennuksista saamasta hyödystä yleisellä tasolla ja myös osiokohtaisesti (Kykyviisarin osa-alueet). Osiokohtaisia tuloksia tarkastellaan seitsemän osion osalta: 1) Yleinen hyvinvointi ja fyysinen kunto, 2) Päivittäiset toimet ja tehtävistä suoriutuminen (toimintakyky), 3) Työ- tai opiskelukyky, 4) Osallistuminen ja sosiaaliset suhteet, 5) Mielen hyvinvointi, 6) Arki ja sen sujuvuus sekä 7) Taidot (kognitiivinen toimintakyky, osaaminen, suhtautuminen tulevaisuuteen).

3.2.2.1 Arviot nuorten saamasta hyödystä yleisellä tasolla

Kyselyyn vastanneilta hankkeen kanssa verkostoyhteistyössä toimivilta ammattilaisilta (N = 10) tiedusteltiin ensin **yleisellä tasolla** näkemyksiä **nuorten valmennuksista saamasta hyödystä**. Hyödystä oli mahdollisuus kertoa avovastauksella, omin sanoin.

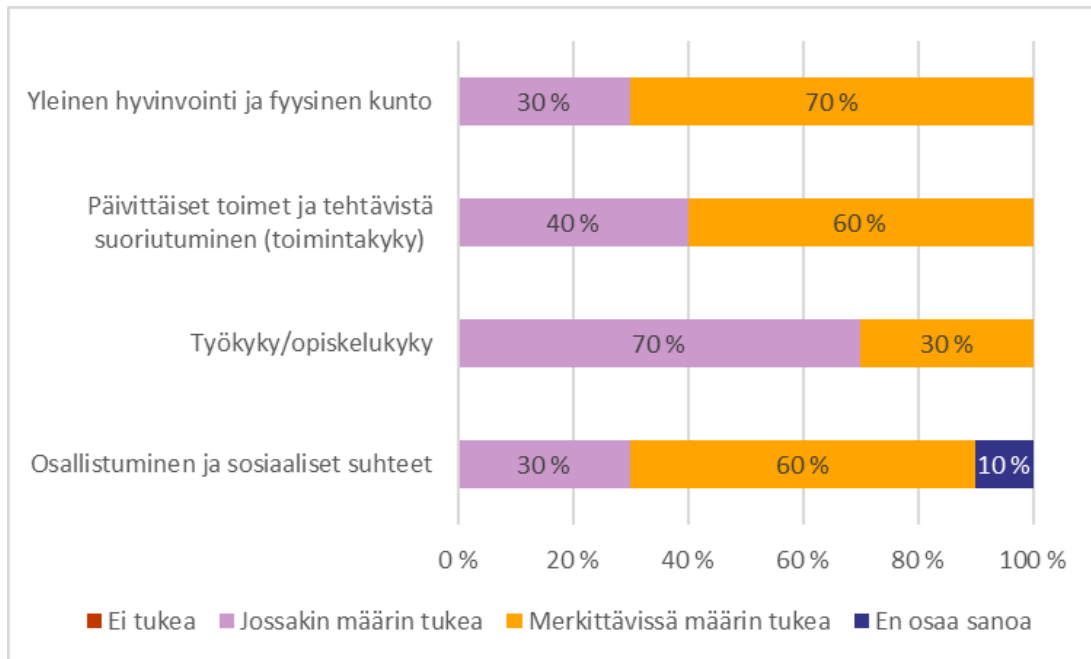
Kaikkien kyselyyn osallistuneiden ammattilaisten mukaan nuoret olivat hyötyneet valmennuksista. Osa ammattilaista kuvasi hyötyjä merkittäviksi: *”Hän on hyötynyt erittäin paljon ja edistymistä on tapahtunut paljon”*. Hankkeen valmentajat ovat kohdanneet nuoret yksilöinä ja onnistuneet tukemaan nuoria heille keskeisissä asioissa: *”Koen nuorten hyötynneen hyvin valmennukseen osallistumisesta, valmentaja on kohdannut nuoret yksilöinä ja osannut nostaa heidän elämästään juuri niitä kohtia, mitkä tarvitsevat kohennusta ja tukea.”*

Ammattilaisten mielestä nuoret ovat saaneet tukea tulevaisuuden suunnitteluun, itsenäistymiseen, arkirutiineihin, sosiaaliin suhteisiin ja ahdistukseen. Ryhmäkerroilla on saatu myös vertaistukea: *”Nuoret ovat saaneet aikaa pohtia omaa elämää ja tulevaisuuden suunnitelmiaan, jonkun aikuisen kanssa. Esteitä on varmasti murrettu paljon jo ihan kuuntelemalla ja puhumalla. Vertaistuki on ollut myös erittäin tärkeää ryhmään osallistuneiden kesken, mutta moni nuori on valinnut palvelun nimenomaan yksilövalmennuksen vuoksi. Molemmille siis on paikkansa tämän ryhmän kanssa.”*

3.2.2.2 Arviot nuorten saamasta hyödystä osiokohtaisesti

Ammattilaisille suunnatussa kyselyssä pyydettiin näkemyksiä nuorten hankkeen valmennuksista saamasta hyödystä myös osiokohtaisesti: 1) Yleinen hyvinvointi ja fyysinen kunto, 2) Päivittäiset toimet ja tehtävistä suoriutuminen (toimintakyky), 3) Työ- tai opiskelukyky, 4) Osallistuminen ja sosiaaliset suhteet, 5) Mielen hyvinvointi, 6) Arki ja sen sujuvuus sekä 7) Taidot (kognitiivinen toimintakyky, osaaminen, suhtautuminen tulevaisuuteen). Arvioita pyydettiin 4-portaisella asteikolla (1 = Ei tukea, 2 = Jossakin määrin tukea, 3 = Merkittävässä määrin tukea ja 4 = En osaa sanoa).

Tulokset osioista 1–4 löytyvät kuvasta 29 ja tulokset osioista 5–7 kuvasta 30. Ammattilaisilla oli lisäksi mahdollisuus antaa avovastauksilla lisätietoja kyseisistä osioista ja hankkeen valmennusten tarjoamasta tuesta.

Kuva 29. Ammattilaisten arviot nuorten valmennuksista hyötymisestä, osiot 1–4 (N = 10)

Kuvasta 29 havaitaan, että kaikki ammattilaiset kokivat nuorten saaneen valmennuksista paljon tukea yleiselle hyvinvoinnilleen ja fyysiselle kunnolleen, toimintakyvylleen, työ- tai opiskelukyvylleen sekä osallistumiselleen ja sosiaalisille suhteilleen. Ammattilaisista 30–70 % arvioi nuorten saaneen merkittävässä määrin tukea näille osa-alueille.

Ammattilaiset (N = 7) antoivat avovastauksissaan lisätietoja osallistuneiden nuorten tämänhetkisestä **yleisestä hyvinvoinnista ja fyysisestä kunnosta** sekä hankkeen valmennusten tarjoamasta tuesta. He kertoivat nuorten yleisen hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja fyysisen kunnan edistyneen valmennusten avulla. Nuorten rohkeuden kerrottiin kasvaneen uusiin asioihin osallistumiseen ja heidän saaneen tukea ryhmässä olemiseen: *”Hän on edistynyt hankkeen avulla psyykkisen, sosiaalisen sekä fyysisen toimintakyvyn osalta erittäin hyvin.”*; *”Ryhmässä olemiseen on saanut tukea.”*; *”Lisää rohkeutta osallistumaan muihinkin kuin tuttuihin asioihin.”*

Nuoret ovat saaneet tukea myös ahdistukseen ja mielen hyvinvointiin. Yksi vastaaja kuvasi lisäksi useamman nuoren saaneen tukea päihteiden käytön vähentämiseen tai päihitteettömyyteen, millä on ollut paljon positiivisia vaikutuksia elämään: *”Nuori saanut tukea ajattelumalleihin ja niistä aiheutuvaan ahdistukseen, nuori on kevään aikana päässyt hienosti ahdistuksista yli ilman suurempia ylilyöntejä.”*; *”Hankkeen valmentajat ovat jossain määrin korvanneet puutteellisia/ruushkautuneita psykiatrian palveluita. Säännölliset viikottaiset tapaamiset ensiarvoisen tärkeitä monen mielen hyvinvoinnin kannalta. Useamman nuoren kohdalla on*

tuettu vahvasti myös päihteettömyyteen tai päihteiden käytön vähentämiseen, joka on tuonut mukanaan itsevarmuutta, onnistumisen kokemuksia sekä fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia.”.

Yksi vastaaja kertoi, että valmennuksen myötä nuori on alkanut valmistaa itse ruokaa ja ulkoilla. Tätä kuvastaa suora lainaus saadusta vastauksesta: *”Nuori on alkanut valmistaa ruokaa ja ulkoilemaan valmennuksesta myötä. Valmentajan avulla hän on saanut rahallista tukea srk:sta ja käyneet yhdessä ostamassa ulkoiluvaatteet.”.*

Nuorten **toimintakyvyn** osalta ammattilaiset (N = 5) kertoivat erityisesti arjen hallinnan ja itsenäiseen elämään kasvamisen vahvistumisesta: *”Arkirutiinit selkeyttäneet asioiden hallintaa sitne etä kaikki ei ole yhtä kaaosta”;* *”Oman päivärytmin löytymistä, osallistumista toimintaan.”;* *”Nuori on saanut rohkaisua ja tukea niin, että hänen arki sujuu paremmin kotona. Hän on valmistanut itse ruuat säästään siinä rahaa ja siivonnut viikottain kodin. Nuori paremmin viihtynyt kodissa yksinkin.”.*

Eräs vastaaja kuvasi nuorten valmennuksia hyvin konkreettiseksi avuksi arjen askareiden hoitamiseen. Valmennusta on toteutettu monipuolisesti eri paikoissa nuoren tarpeista lähtien: *”Nuoret saaneet ihan konkreettista apua ruuan valmistuksen, kauppalistan suunnittelun, kaupassa käynnin, talouden suunnittelun, siivouksen ja itsestä huolehtimisen tarpeisiin.”.*

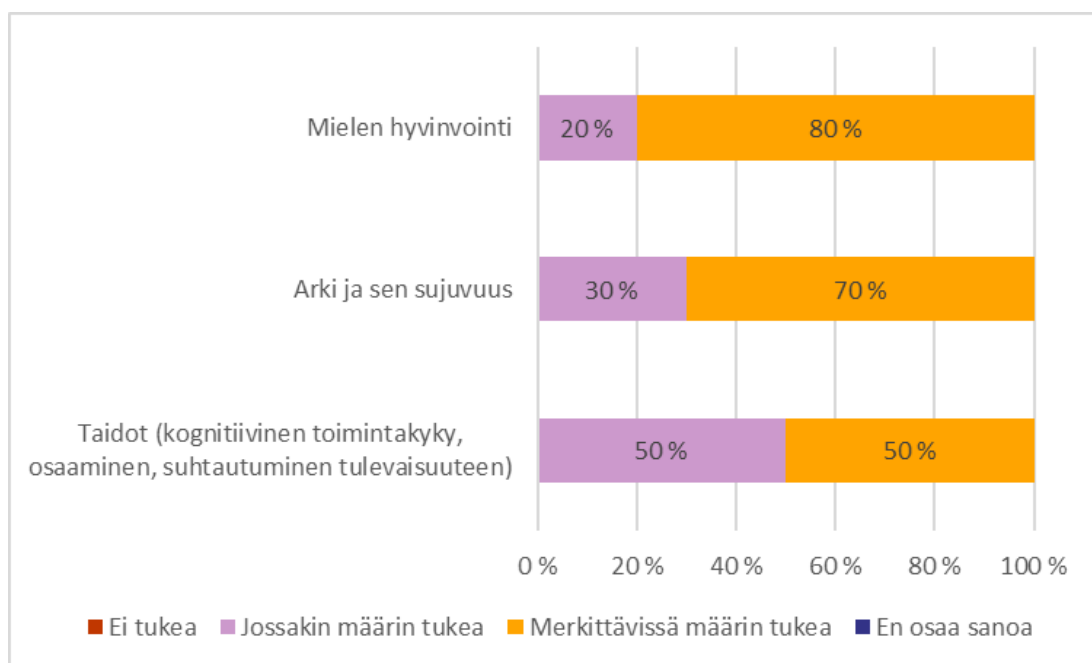
Lisätietoja saatiin myös osallistuneiden nuorten tämänhetkisestä **työ- tai opiskelukyvyistä** ja hankkeen valmennusten tarjoamasta tuesta (N = 5). Ammattilaisten mukaan siirtymät työ- ja opiskeluelämään ovat hitaita ja nuoret tarvitsevat tukea pidemmälle ajanjaksolle. Kaikille nuorille ei ole myöskään ollut ajankohtaista siirtyä työ- tai opiskeluelämään. Valmennuksilla on voitu tukea edellytyksiä, joiden avulla nuori voi siirtyä myöhemmin kohti työelämää: *”Elämän- ja arjenhallinta saatu valmennuksen avulla siihen pisteeseen, että valmennuksen jälkeen on pystytty siirtymään kuntouttavaan työtoimintaan. Etenemiset on hitaita kohti työtä tai opiskelua, mutta jos pohjan eli arjen saa hyvään kuntoon se kantaa pitkälle. Suuria vaikutuksia ollut erityisesti nuorten itsetuntoon ja pärjäämisen tunteeseen”;* *”Omien voimavarojen ymmärtäminen paremmin.”;* *”Nuorelle on tehty suunnitelma työelämään palaamiseksi ammatillisen kuntoutuksen avulla.”.*

Yksi vastaaja kertoi kuitenkin, että nuori on hakenut opiskelemaan. Samalla nuoren tulevaisuuden suunnitelmat ovat selkeytyneet.

Ammattilaiset (N = 5) kokivat myös nuorten **osallisuuden** vahvistuneen valmennusten myötä. Nuoret ovat rohkaistuneet **sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja suhteiden luomiseen**: *”Nuoret ovat rohkaistuneet sosiaalisissa kanssakäymisissään.”;* *”Nuori saanut tukea itsenäistymiseen ja irtautumisessa lapsuudenkodista.”.*

Valmennus nuorten työpajatoiminnan läheisyydessä kuvattiin onnistuneeksi, sillä se mahdollisti matalan kynnyksen sosiaalisten kontaktien lisäämiseen. Lisäksi valmennuksesta on voitu ohjata nuoria nuorten pajalle: *”Hankkeen toimiminen nuorten työpaja ympäristön välittömässä läheisyydessä on ollut hyvä. Sosiaalisia kontakteja on voitu tarjota hyvin pikku hiljaa ja mahdollisuus ohjata valmennuksen aikana erilaisiin muihin toimintoihin on ollut helppoa.”*

Kuvassa 30 esitellään ammattilaisten näkemyksiä nuorten valmennuksista hyötymisestä mielen hyvinvoinnin, arjen ja sen sujumuuden sekä taitojen (kognitiivinen toimintakyky, osaaminen ja suhtautuminen tulevaisuuteen) osalta. Ammattilaisten arvioiden mukaan nuoret ovat saaneet valmennuksista paljon tukea mielensä hyvinvoinnille, arjelleen ja taidoilleen. Heistä 50–80 % arvioi nuorten saaneen merkittävässä määrin tukea näille osa-alueille.

Kuva 30. Ammattilaisten arviot nuorten valmennuksista hyötymisestä, osiot 5–7 (N = 10)

Ammattilaiset (N = 5) kertoivat avovastauksissaan nuorten **mielen hyvinvoinnin** parantuneen etenkin ahdistuksen hallinnan ja yleisesti mielialan kohenemisen osalta (*”Ahdistuksen hallintakeinot parantuneet”; ”Ymmärrys puhumiseen ja ettei ole yksin, monella muullakin voi olla samanlaisia haasteita elämässä.”*). Ammattilaiset totesivat myös nuorten itsetunnon ja luottamuksen elämässä pärjäämiseen vahvistuneen (*”Nuoren mieliala on valoisampi ja yksin asuminen/oleminen ei enää ahdistaa. Tyytyväisyys on lisääntynyt ja luottaminen pärjäämiseensä.”; ”...Mielen hyvinvoinnin ja itsetunnon vahvistumiselle merkittävä palvelu”*).

Nuorten **arjen sujumuus** on ammattilaisten (N = 3) mukaan parantunut valmennusten avulla. Arjenhallintaa on parantanut päivärutiinien selkiyttäminen. Ammattilaiset kuvasivat myös sitä, kuinka viikoittaiset tapaamiset valmentajan kanssa ovat olleet yksi tärkeä rutiini osalle

nuorista: ”Nuori on saanut asioiden hoitamiseen selkeyttä päivärutiinien ja työjärjestyksen avulla joka on laadittu valmentajan kanssa yhdessä”; ”Monella tavoitteena on voinut olla se, että uskaltaa sitoutua johonkin, vaikka taustalla on paljon epäonnistumisia. Arjenhallintaa on jo se, että kerran viikossa saa järjesteltyä asiat niin, että tapaamiset onnistuu. Arkea on helpotettu ja mallinnettu yhdessä siivoamalla, ruokaa laittamalla ja käymällä yhdessä kaupassa tai koiran kanssa lenkillä. Vaikkei kaikki annetut vinkit ja opit menisikään heti käyttöön, on ne olemassa työkalupakissa jatkossa.”. Arjen sujuvuuteen ammattilaiset viittasivat myös erityisesti toimintakykyä koskevassa avokysymyksessä.

Nuorten **taitojen** osalta on ammattilaisten (N = 3) mielestä valmennuksista ollut hyötyä etenkin tulevaisuuden suunnitteluun sekä oman osaamisen ja vahvuuksien tunnistamiseen ja kehittämiseen. Tätä kuvastavat saadut esimerkkivastaukset: ”Erityisesti suhtautuminen tulevaisuuteen ja omien omien vahvuuksien löytyminen/vahvistuminen on ollut merkittävää nuorten jatkosuunnitelmien ja etenemisen kannalta”; ”Oman osaamisen kartoittaminen mitä osaan nyt ja mitä tarvitsee kehittää. Tulevaisuuden pohdintaa.”.

Kuitenkin esimerkiksi kognitiivisen toimintakyvyn tukeminen tarvitsisi pidemmän ajanjakson prosessin. Tästä kertoo saatu esimerkkivastaus: ”Osaamisen ja tulevaisuuteen suhtautumisen kohdilla tuki on ollut merkittävää, mutta kognitiivinen toimintakyky on taas pitemmän ajanjakson prosessi.”.

4 Johtopäätökset

Kuntoutussäätiön toteuttamassa Kapasiteetti käyttöön -hankkeen tuloksellisuuden arvioinnissa selvitettiin, miten viiden kuukauden mittainen valmennusjakso vaikuttaa asiakkaiden toimintakykyyn sekä vertailtiin yksilö- ja ryhmämuotoisten valmennusten tuloksellisuutta. Arvioinnissa kerättiin alku- ja loppumittauksilla seuranta- ja arviointitietoa yksilö- ja ryhmämuotoisiin valmennuksiin osallistuvilta nuorilta. Lisäksi tiedusteltiin hankkeen kanssa verkostoyhteistyössä toimivien ammattilaisten näkemyksiä tarjotun yksilö- tai ryhmävalmennuksen vaikutuksista heidän asiakkaanaan olevan nuoren tai nuorten toimintakykyyn.

Tuloksellisuuden arvioinnissa hyödynnettiin soveltuvin osin Työterveyslaitoksen kehittämää Kykyviisari-mittaria. Alle on koottu Kykyviisarin määritelmät arvioinnin kohteena olleista osista (osa-alueet, esim. hyvinvointi).

Luvussa 4 esitellään Kuntoutussäätiön arviointitiimin keskeisimmät johtopäätökset hankkeen tuloksellisuuden arvioinnin pohjalta. Ne on jaoteltu kuuden teeman (osion) alle: 1) Hyvinvointi, 2) Osallisuus, 3) Mieli, 4) Arki, 5) Taidot, 6) Työ ja tulevaisuus.

4.1 Hyvinvointi

Kykyviisari-mittarissa **hyvinvointi** tarkoittaa elämään tyytyväisyyttä, yleistä toimintakykyä (ml. fyysinen kunto), koettua työkykyä ja terveyttä sekä suhdetta työelämään. Kapasiteetti käyttöön -hankkeen valmennukseen osallistuneiden nuorten hyvinvointia koskevat kattavat tulokset on esitelty tämän raportin luvussa 3.1.2. Luvussa 4.1 esitellään keskeisimmät tulokset hankkeen valmennukseen osallistuneiden nuorten toimintakyvystä, työ- tai opiskelukyvystä, suhteesta työelämään sekä tarjotusta valmennuksesta saadusta tuesta.

Toimintakyky viittaa yksilön kykyyn selviytyä jokapäiväisistä arjen haasteista ja tehtävistä. Hankkeen tarjoamaan yksilövalmennukseen osallistuneet nuoret kokivat toimintakykynsä heikommaksi kuin ryhmävalmennukseen osallistuneet molemmilla mittauskerroilla (vastausvaihtoehdot: 0 = Suoriudun erittäin huonosti – 10 = Suoriudun erittäin hyvin). Saadut keskiarvot olivat: yksilövalmennus (ka, alkumittaus = 5,9 ja ka, loppumittaus = 6,5) ja ryhmävalmennus (ka, alkumittaus = 6,7 ja ka, loppumittaus = 7,2).

Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittama Kapasiteetti käyttöön -hanke edusti toimintalinjaa 5 (sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta), joten vertailukohtana voidaan joiltakin osin käyttää TL5-hankkeet-seurantaraporttia. Seurantaraportin tulokset on laskettu 30.4.2022 mennessä kertyneistä vastauksista. Molemmissa hankkeen toteuttamisessa valmennusryhmissä nuorten arviot omasta toimintakyvystään olivat parantuneet paljon verrattuna siihen, kuinka paljon osallistujien toimintakyky on keskimäärin parantunut toimintalinjaa 5 edustavissa hankkeissa. Seurantaraportissa koetun toimintakyvyn (N = 1 747) keskiarvoksi oli saatu alkumittauksessa 6,6 ja loppumittauksessa 6,9.

Työkyky rakentuu yksilön voimavarojen ja työn vaatimusten välisestä suhteesta. Tässä Kapasiteetti käyttöön -hankkeen tuloksellisuuden arvioinnissa päätettiin työkyvyn ohella tarkastella myös opiskelukykyä, koska hankkeen kohderyhmänä olivat 15–29-vuotiaat nuoret.

Myös **työ- tai opiskelukyvyn** osalta yksilövalmennukseen osallistuneet nuoret antoivat heikompia arvioita (ka, alkumittaus = 5,0 ja ka, loppumittaus = 5,8) verrattuna ryhmävalmennukseen osallistuneisiin (ka, alkumittaus = 6,6 ja ka, loppumittaus = 6,7). Huomiota kiinnittää se, että yksilövalmennukseen osallistuneet kokivat työ- tai opiskelukykynsä kohentuneen huomattavasti verrattuna keskimääräisiin tuloksiin TL5-hankkeissa. TL5-hankkeet-seurantaraportissa koetun työkyvyn (N = 1 747) keskiarvoksi oli alkumittauksessa saatu 5,9 ja loppumittauksessa 6,2. Tulee myös muistaa, että TL5-hankkeissa keskimääräinen seuranta-aika Kykyviisarilla on noin 188 päivää. Tässä arvioinnissa seuranta eli alku- ja loppumittaukset toteutettiin noin 70 päivän aikana.

Alku- ja loppumittauksissa nuorilta tiedusteltiin myös heidän **suhteestaan työelämään**. Yksilövalmennukseen osallistuneista enemmistö (alkumittauksessa 50 % ja loppumittauksessa

44 %) kertoi, ettei työelämä tai työllistyminen ole heille ajankohtaista. Ryhmävalmennukseen osallistuneista taas 17 % totesi alkumittauksessa ja 30 % loppumittauksessa, ettei työelämä tai työllistyminen ole ajankohtaista. Tämän vastausvaihtoehdon valinneiden määrä oli lisääntynyt huomattavasti loppumittauksessa. Ryhmävalmennukseen osallistuneista noin kolmannes (31–35 %) kertoi olevansa työelämässä. Heistä suurin osa kertoi voivansa tarvita tukea työelämässä jatkaakseen.

Hankkeen valmennusten loppumittauksiin osallistuneista nuorista 20–39 % koki saaneensa jossakin ja 52–80 % merkittävässä määrin **tukea yleiselle hyvinvoinnilleen ja fyysiselle kunnon**lleen. Hankkeen kanssa verkostoyhteistyössä toimivilta ammattilaisilta saatiin puolestaan arviot heidän asiakkainaan olevien ja hankkeen valmennukseen osallistuneiden nuorten saamista tuesta toimintakyvylleen sekä työ- tai opiskelukyvylleen. Ammattilaisista 40 % arvioi nuorten saaneen jossakin ja 60 % merkittävässä määrin **tukea toimintakyvylleen**. Heistä 70 % koki nuorten saaneen jossakin ja 30 % merkittävässä määrin **tukea työ- tai opiskelukyvylle**en.

4.2 Osallisuus

Osallisuus merkitsee sosiaalista toimintakykyä ja sosiaalista kanssakäymistä. Kapasiteetti käyttöön -hankkeen valmennukseen osallistuneiden nuorten osallisuutta koskevat tulokset löytyvät raportin luvusta 3.1.3. Luvussa 4.2 esitellään keskeisimmät tulokset osallistumisesta ja sosiaalisista suhteista sekä hankkeen valmennuksesta saadusta tuesta.

Arvioinnissa **osallistumisesta ja sosiaalisista suhteista** tiedusteltiin kahdella kysymyksellä, joista ensimmäiseen sisältyi kahdeksan väittämää (esim. Saan apua, kun sitä tarvitsen ja Olen tarpeellinen muille) ja toiseen neljä väittämää (mm. Tulen hyvin toimeen läheisten kanssa ja Minun on helppo pitää yllä ihmissuhteita). Kummankin osallistumista ja sosiaalisia suhteita koskevan kysymyksen tuloksia tarkasteltiin väittämien keskiarvojen keskiarvona (summuuttuna). Ensimmäisen kysymyksen osalta valmennuksiin osallistuneet nuoret kokivat osallistumisensa ja sosiaaliset suhteensa varsin hyviksi. Saadut arviot (vastausvaihtoehdot: 1 = Täysin eri mieltä – 5 = Täysin samaa mieltä) sijoittuivat keskiarvon 4,0 tuntumaan sekä alku- että loppumittauksissa. Kysymyksen 2 kohdalla heikompi arvioita saatiin yksilövalmennukseen osallistuneilta (ka, alkumittaus = 2,9 ja ka, loppumittaus = 3,2). Ryhmävalmennuksen osalta keskiarvot olivat alkumittauksessa 3,4 ja loppumittauksessa 3,6. Kummassakin ryhmässä näkemykset olivat myönteisempiä loppumittausvaiheessa.

Nuoret kokivat saaneensa Kapasiteetti käyttöön -hankkeen valmennuksesta paljon **tukea osallistumiselleen ja sosiaalisiin suhteisiinsa**. Heistä 52–70 % koki saaneensa jossakin ja 30–35 % merkittävässä määrin tukea. Ammattilaiset antoivat vielä myönteisempiä näkemyk-

siä nuorten tuen saamisesta. Ammattilaisista 30 % arvioi nuorten saaneen jossakin ja 60 % merkittävässä määrin tukea osallistumiselle ja sosiaalisiin suhteisiin.

4.3 Mieli

Kykyviisarissa **mieli** tarkoittaa psyykkistä toimintakykyä, mielen hyvinvointia. Hankkeen valmennukseen osallistuneiden nuorten mieltä koskevat kattavat tulokset ovat raportin luvussa 3.1.4. Luvussa 4.3 esitellään keskeisimmät tulokset hankkeen valmennukseen osallistuneiden nuorten mielen hyvinvoinnista sekä hankkeen valmennuksesta saadusta tuesta.

Mieltä arvioitiin kysymyksellä, johon sisältyi yhdeksän väittämää ja jonka tuloksia tarkastellaan väittämien keskiarvojen keskiarvona (summamuuttuja). Kysymyksen väittämiä olivat esimerkiksi Olen tuntenut itseni toiveikkaaksi tulevaisuuden suhteen ja Olen tuntenut itseni hyödylliseksi (vastausvaihtoehdot: 1 = En koskaan – 5 = Koko ajan).

Yksilövalmennusta saaneilla nuorilla mielen hyvinvointi oli pysynyt hyvin samanlaisena (ka, alkumittaus = 3,3 ja ka, loppumittaus = 3,4). Ryhmävalmennuksessa olleilla mielen hyvinvointi oli taas hieman lisääntynyt (ka, alkumittaus = 3,3 ja ka, loppumittaus = 3,6).

Etenkin yksilövalmennuksessa olleet kokivat saaneensa valmennuksesta **tukea mielensä hyvinvointiin** (40 %:n mukaan jossakin ja 50 %:n mukaan merkittävässä määrin tukea). Myös ryhmävalmennuksessa olleet saivat tukea tälle osa-alueelle (61 %:n mukaan jossakin ja 35 %:n mukaan merkittävässä määrin tukea). Mielenkin hyvinvoinnin osalta ammattilaisten arviot olivat myönteisempiä kuin nuorten näkemykset: heistä 20 % koki nuorten saaneen jossakin ja 80 % merkittävässä määrin tukea.

4.4 Arki

Arki viittaa arjesta selviytymiseen ja itsestä huolehtimiseen. Hankkeen valmennukseen osallistuneiden nuorten arkea koskevat kattavat tulokset ovat raportin luvussa 3.1.5. Luvussa 4.4 esitellään keskeisimmät tulokset hankkeen valmennukseen osallistuneiden nuorten arjesta ja sen sujuvuudesta sekä hankkeen valmennuksen tarjoamasta tuesta.

Arjesta ja sen sujuvuudesta tiedusteltiin kysymyksellä, jossa pyydettiin arvioimaan 11 arkipäivän asiasta suoriutumista. Vastauksia pyydettiin, vaikka kyseiset palvelut tai välineet eivät olisi helposti saatavilla tai asia ei olisi nuorelle tällä hetkellä ajankohtainen.

Yksilövalmennukseen osallistuneilla arkea koskevat muutokset olivat suurempia kuin ryhmävalmennuksessa olleilla. Yksilövalmennuksessa nuoret olivat edistyneet etenkin kodin ulkopuolella kulkemisessa, kauppa-asioiden hoitamisessa, omasta terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimisessa sekä säännöllisen vuorokausirytmien ylläpitämisessä ja riittävässä nukkumisessa. Ryhmävalmennuksessa alku- ja loppumittauksen kesken oli pienempiä eroja, mutta edistystä oli tapahtunut arjen sujuvuuden kannalta tärkeissä asioissa (kotitöiden tekeminen ja vuorokausirytmien ylläpitäminen). Alku- ja loppumittauksessa osa arjen taidoista oli heikentynyt tai pysynyt samana (esim. ryhmävalmennuksessa omasta terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtiminen ja yksilövalmennuksessa muista huolehtiminen).

Nuoret kokivat saaneensa paljon **tukea arkeensa ja sen sujuvuuteen**. Noin 90 % heistä kummassakin valmennusmuodossa arvioi saaneensa joko jossakin tai merkittävässä määrin tukea arkeensa. Myös ammattilaisten mielestä nuoret saivat valmennuksesta paljon tukea arjelleen (30 %:n mukaan jossakin ja 70 %:n mukaan merkittävässä määrin tukea).

4.5 Taidot

Taidot merkitsevät kognitiivista toimintakykyä, osaamista ja suhtautumista tulevaisuuteen. Hankkeen valmennukseen osallistuneiden nuorten taitoihin liittyvät tulokset löytyvät raportin luvusta 3.1.6. Luvussa 4.5 esitellään keskeisimmät tulokset hankkeen valmennukseen osallistuneiden nuorten osaamista koskevista asioista (asioihin keskittyminen sekä uusien tietojen ja taitojen oppiminen), näkemyksistä tulevaisuuden ja osaamisensa suhteen sekä valmennuksesta saadusta tuesta.

Sekä yksilö- että ryhmävalmennuksessa olleet nuoret arvioivat loppumittauksessa **keskittymisen sekä uusien tietojen ja taitojen oppimisen** olevan parempia kuin alkumittauksessa. Vastaukset oli pyydetty 5-portaisella asteikolla (1 = Erittäin hyvin – 5 = Erittäin huonosti). Valmennuksen alussa nuoret arvioivat näiden olevan tyydyttävällä tasolla, loppumittauksessa taidot olivat kehittyneet hyvän ja tyydyttävän tason välille. Yksilövalmennusta saaneilla etenkin keskittymisessä oli suurempia haasteita (ka, alkumittaus = 3,4) kuin ryhmävalmennuksessa olleilla (ka, alkumittaus = 3,0).

Nuoret kokivat saaneensa pääosin jossakin määrin **tukea keskittymiseen ja oppimiseen liittyviin vaikeuksiinsa**. Tukea oli saatu lähes saman verran molemmissa valmennusmuodoissa, noin 70 % nuorista koki saaneensa jossakin ja noin 20 % merkittävässä määrin tukea.

Taitojen osalta nuorilta oli pyydetty myös arvioita **tulevaisuudestaan ja osaamisestaan**. Kysymykseen lukeutui yhteensä kuusi väittämää (esim. Suhtaudun tulevaisuuteni myönteisesti

ja Minulla on haaveita ja toiveita tulevaisuudelleni). Tulevaisuutta ja osaamista koskevia tuloksia tarkasteltiin väittämien keskiarvojen keskiarvona (summamuuttuja).

Yksilö- ja ryhmävalmennusta saaneiden nuorten näkemykset tulevaisuudestaan ja osaamisestaan olivat melko hyvällä tasolla jo alkumittauksissa (ka, yksilövalmennus = 3,6 ja ka, ryhmävalmennus = 3,8; vastausvaihtoehdot: 1 = Täysin eri mieltä – 5 = Täysin samaa mieltä). Ryhmävalmennuksessa muutosta oli tapahtunut hieman myönteisempään suuntaan (ka, loppumittaus = 3,9), yksilövalmennuksessa tilanne säilyi ennallaan.

Noin 90 % nuorista arvioi saaneensa valmennuksesta **tukea taidoilleen** (kognitiivinen toimintakyky, osaaminen ja suhtautuminen tulevaisuuteen). Yksilövalmennuksessa olleet nuoret arvioivat useammin saaneensa merkittävässä määrin tukea (30 %) kuin ryhmävalmennuksessa olleet nuoret (23 %). Ammattilaistenkin mielestä nuoret saivat valmennuksesta paljon tukea taidoilleen (50 %:n mukaan jossakin ja 50 %:n mukaan merkittävässä määrin tukea).

4.6 Työ ja tulevaisuus

Työ ja tulevaisuus tarkoittavat työllisyystilannetta, työllistymisuskoa ja muutostoiveita. Valmennukseen osallistuneiden nuorten työtä ja tulevaisuutta koskevat kattavammat tulokset löytyvät tämän raportin luvusta 3.1.7. Luvussa 4.6 tarkastellaan nuorten nykyistä työtilannetta ja työelämään osallistumista vaikeuttavia asioita.

Nuorten työtilanteen osalta havaittiin, että alkumittauksessa yksilövalmennuksessa olevista nuorista puolet ja ryhmävalmennuksessa olevista nuorista lähes viidesosa oli työttöminä. Valmennuksen lopussa työttömyys oli vähentynyt kummassakin valmennusmuodoissa. Osa nuorista oli työllistynyt palkkatyöhön, sillä palkkatyössä oleminen oli lisääntynyt molemmissa ryhmissä, mutta enemmän yksilövalmennuksessa olleilla (10 %). Yksilövalmennukseen osallistuneita nuoria oli enemmän työpajatoiminnassa tai kuntouttavassa työtoiminnassa valmennuksen lopussa (alkumittauksessa 20 % ja loppumittauksessa 40 %). Ryhmävalmennuksessa olleet olivat selvästi useammin opiskelijoita (alkumittauksessa 64 %) kuin yksilövalmennuksessa olleet (alkumittauksessa 10 %).

Nuorten **työelämään osallistumista heikentävien** asioiden kohdalla oli erityisen paljon myönteistä kehitystä nähtävissä oman elämäntilanteen osalta. Alussa oman elämäntilanteen koettiin vaikeuttavan työelämään osallistumista keskimäärin paljon tai jonkin verran (ka:t = 2,0–3,0), mutta loppumittauksessa elämäntilanteen nähtiin heikentävän työelämään osallistumista enää jonkin verran tai vähän (ka:t = 3,4–3,6). Päihteiden ja muiden riippuvuuksien osalta kohenemista oli tapahtunut yksilövalmennukseen osallistuneilla nuorilla, ja lopussa

arvioitiin, etteivät päihteet vaikuta lainkaan tai vaikuttavat vain vähän työllistymiseen (ka = 4,4).

5 Yhteenveto ja kehittämissuosituksset

Yhteenvetona voidaan todeta, että Kapasiteetti käyttöön -hankkeen toteuttamaan yksilömuotoiseen valmennukseen osallistuneiden nuorten toimintakyvyssä sekä työ- tai opiskelukyvyyssä tapahtui hieman enemmän edistymistä kuin ryhmämuotoiseen valmennukseen osallistuneilla, mutta myös heidän alkutilanteensa oli heikompi. Lisäksi yksilömuotoiseen valmennukseen osallistuneet olivat vanhempia ja heillä oli enemmän työttömyyttä kuin ryhmämuotoisessa valmennuksessa olleilla nuorilla.

Kummassakin valmennusmuodossa nuoret kokivat saaneensa jossakin tai merkittävässä määrin tukea hyvinvoinnilleen, osallisuudelleen, mielelleen, arjelleen ja taidoilleen. Nuorista jopa 52–80 % totesi saaneensa merkittävässä määrin tukea hyvinvoinnilleen. Kapasiteetti käyttöön -hankkeen kanssa verkostoyhteistyössä toimivat ammattilaisetkin kokivat nuorten hyötynneen valmennuksista todella paljon. Heiltä oli pyydetty näkemyksiä myös nuorten saamista tuesta toimintakyvylleen ja työ- tai opiskelukyvylleen. Ammattilaisista jopa 60–80 % arvioi nuorten saaneen valmennuksista merkittävässä määrin tukea hyvinvoinnilleen, toimintakyvylleen, osallisuudelleen, mielelleen ja arjelleen.

- *Nuorten arviot tuen saamisestaan hankkeelta:* Hyvinvointi (20–39 % jossakin ja 52–80 % merkittävässä määrin tukea); Osallisuus (52–70 % jossakin ja 30–35 % merkittävässä määrin tukea); Mieli (40–61 % jossakin ja 35–50 % merkittävässä määrin tukea); Arki (60–65 % jossakin ja 26–30 % merkittävässä määrin tukea) ja Taidot (60–68 % jossakin ja 23–30 % merkittävässä määrin tukea)
- *Ammattilaisten arviot nuorten valmennuksesta hyötymisestä:* Hyvinvointi (30 % jossakin ja 70 % merkittävässä määrin tukea); Toimintakyky (40 % jossakin ja 60 % merkittävässä määrin tukea); Työ- tai opiskelukyky (70 % jossakin ja 30 % merkittävässä määrin tukea); Osallisuus (30 % jossakin ja 60 % merkittävässä määrin tukea); Mieli (20 % jossakin ja 80 % merkittävässä määrin tukea); Arki (30 % jossakin ja 70 % merkittävässä määrin tukea) ja Taidot (50 % jossakin ja 50 % merkittävässä määrin tukea)

Valmennuksiin osallistuneilta nuorilta tai ammattilaisilta ei erikseen kysytty kehittämissuosituksia hankkeelle. Haastatteluissa he antoivat kuitenkin muutamia kehittämissuosituksia sekä runsaasti positiivista palautetta valmennuksista ja hankkeen työntekijöiden sitoutumisesta. Nuorten mukaan oli mielekästä, että hankkeessa menttiin yhdessä tekemään asioita nuoren toimintaympäristöön (esim. kauppa-asiat, harrastaminen). Hankevalmentajat menivät välillä myös hakemaan kotoa nuoria valmennukseen.

Kehittämisehdotuksena nousi esiin toive homogeenisemmasta ryhmästä, jossa olisi mukana enemmän omanikäisiä ja samassa elämäntilanteessa olevia. Ryhmämuotoisessa valmennuksessa sisällöt valitaan yhdessä nuorten kanssa, jolloin yksittäisen nuoren toiveet eivät välttämättä voi niin hyvin toteutua. Haastatteluissa kävi ilmi, että nuoret olivat kyllä onnistuneet yhdessä päättämään sellaiset teemat, jotka ovat heille keskeisiä haasteita. Ryhmän homogeenisuus olisi hyvä asia myös siitä näkökulmasta, että voitaisiin entisestään kehittää ryhmän sisältöjen vastaavuutta nuorten tarpeisiin.

Eräs ryhmävalmennukseen osallistunut nuori kertoi, että esimerkiksi mielen hyvinvointiin liittyvistä asioista oli helpompi puhua yksin valmentajan kanssa. Yksilömuotoisessa valmennuksessa sisällöt oli pystytty räätälöimään juuri yksittäiselle nuorelle sopiviksi.

Kehittämisehdotuksena oli myös pidempikestoisempi valmennus. Tätä ehdottivat sekä ryhmävalmennukseen osallistunut nuori että kaksi ammattilaista, joiden asiakkaina oli ollut yksilövalmennuksessa tai molemmissa valmennusmuodoissa olleita nuoria. Tämä edistäisi moninaisia toimintakyvyn sekä työ- tai opiskelukyvyn haasteita omaavien nuorten edistymistä laajemmin eri asioissa.

Nuoria auttavat ammattilaiset olivat sitä mieltä, että valmennukset täydensivät ruuhkautuneita julkisen sektorin nuorten palveluita. Valmennukseen ohjaaminen oli helppoa esimerkiksi hankkeen keskeisen sijainnin vuoksi, ja valmennuksesta voidaan ohjata nuoria myös kunnan palveluihin. Kehittämisehdotukseksi voidaan nähdä myös erään ammattilaisen kommentti siitä, että nuorten kognitiivisten taitojen tukeminen vaatisi pidempikestoisen valmennuksen.

Erään ammattilaisen mielestä siirtymät työ- ja opiskeluelämään ovat hitaita ja nuoret tarvitsevat tukea pidemmälle ajanjaksolle. Kaikille valmennuksiin osallistuneille nuorille ei myöskään ollut ajankohtaista siirtyä työ- tai opiskeluelämään. Kapasiteetti käyttöön -hankkeen valmennuksilla on voitu kuitenkin tukea edellytyksiä, joiden avulla nuoret voivat siirtyä myöhemmin kohti työelämää.

Lähteet

Kapasiteetti käyttöön -hankkeen kuvaus RR-tietopalvelussa:

<https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projektikoodi=S21829>

Kapasiteetti käyttöön -hankkeen verkkosivut:

<https://www.intry.fi/kapasiteettikayttoon/>

TL5-hankkeet-seurantaraportti:

<https://sivusto.kykyviisari.fi/tietoa-kykyviisarista/tulokset/tl5-hankkeet-seurantaraportti/>

Työterveyslaitos (2019) Kykyviisari. Työ- ja toimintakyvyn itsearviointimenetelmä. Käyttö-
opas ESR Toimintalinjan 5 hankkeille. Työterveyslaitos, Solmu-hanke.

https://sivusto.kykyviisari.fi/wp-content/uploads/2019/03/Kykyviisari_kaytto_opas_2019_TL5_FINAL.pdf

Kuntoutussäätiö

